

SPRÁVA O POTREBÁCH DETÍ A MLÁDEŽE V MESTE BANSKÁ BYSTRICA

PODKLADY PRE TVORBU MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY V MESTE

Alžbeta Brozmanová Gregorová – Anna Hudecová – Peter Jusko – Katarína Kurčíková – Andrea Maková –
Lívia Nemcová – Peter Papšo – Marek Stachoň – Michaela Šavrnichová – Jana Šolcová

**SPRÁVA O POTREBÁCH DETÍ A MLÁDEŽE V MESTE BANSKÁ BYSTRICA
PODKLADY PRE TVORBU MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY V MESTE**

1. vyd. – Banská Bystrica : Centrum dobrovoľníctva, 2017. – 200 s. ISBN 978-80-972659-6-0

Konzultovali:

Mgr. Aneta Chlebničánová

Mgr. Peter Lenčo, PhD.

PhDr. Denisa Šukolová, PhD.

© autorky a autori

2017

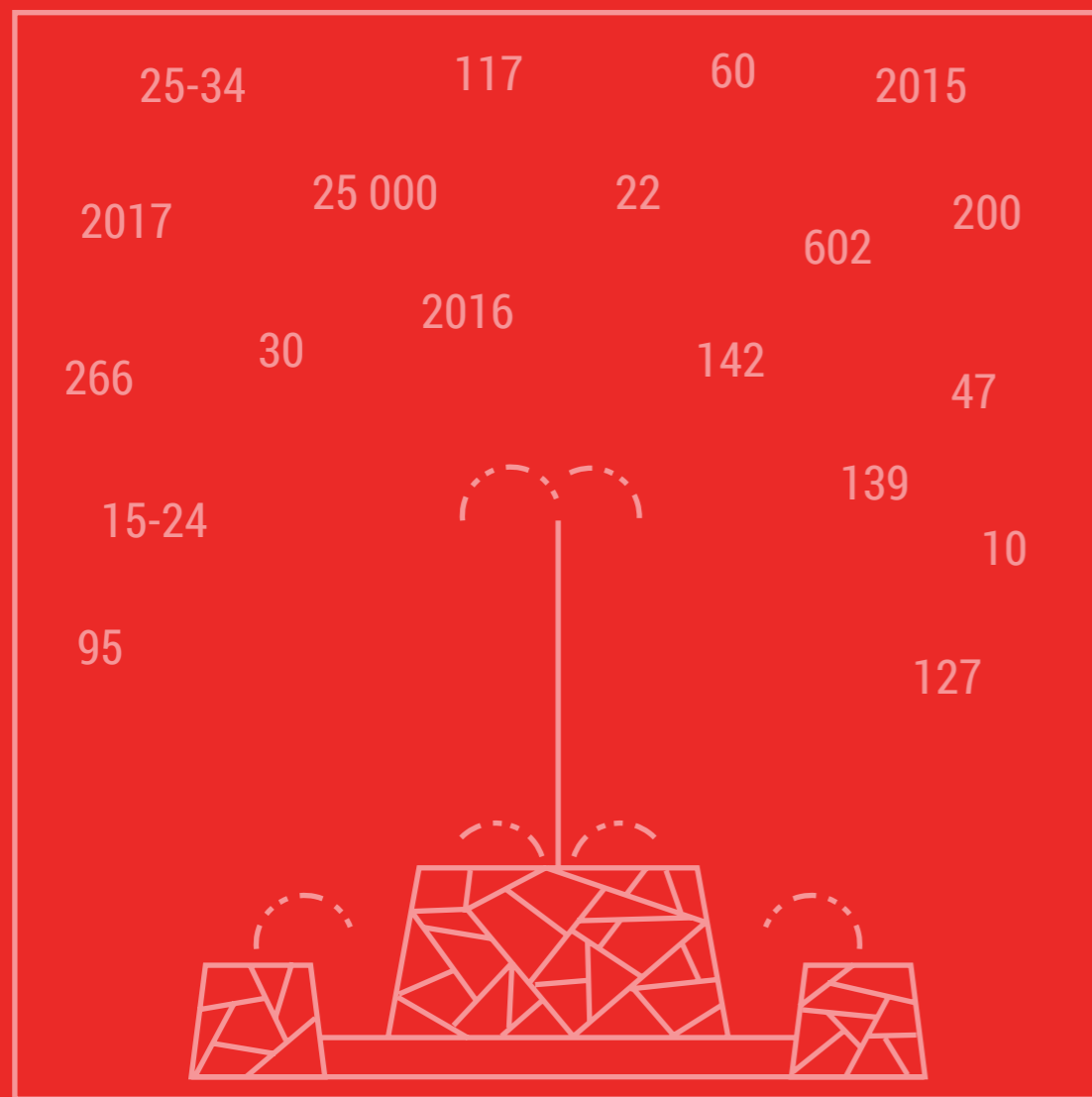
Grafika: Žaneta Murgašová

© Centrum dobrovoľníctva, 2017

ISBN 978-80-972659-6-0

OBSAH

1 O SPRÁVE	5
2 MLÁDEŽ V MESTE	9
3 ANALÝZA EXISTUJÚCICH DOKUMENTOV A OPATRENÍ ZAMERANÝCH NA MLADÝCH ĽUDÍ NA ÚZEMÍ MESTA BANSKÁ BYSTRICA	13
4 ŽIVOTNÝ ŠTÝL MLADÝCH ĽUDÍ	25
5 VZDELÁVANIE A VOLNÝ ČAS	51
6 ZAMESTNANOSŤ, TVORIVOSŤ A PODNIKAVOSŤ MLÁDEŽE	59
7 PARTICIPÁCIA MLÁDEŽE A DOBROVOLNÍCTVO	65
8 ZDRAVIE	71
9 RODINA	79
10 SOCIÁLNE ZAČLENENIE A MLADÍ ĽUDIA SO ŠPECIÁLNYMI POTREBAMI	85
ZÁVERY	91
POUŽITÉ ZDROJE	95

1 O SPRÁVE

Mladí ľudia vo veku do 30 rokov predstavujú podstatnú časť obyvateľstva mesta Banská Bystrica. V roku 2015 tvorili viac ako 30 percent obyvateľov - takmer 25 000 občanov mesta. Deti a mladí ľudia majú špecifické potreby, čelia osobitým výzvam a problémom, ale majú aj iné príležitosti na rozvoj a participáciu. Patria k najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti a súčasne sú významným potenciálom jej rozvoja. Žijú tu a teraz, ale zároveň sú protagonistami budúcnosti. Potreby tejto skupiny obyvateľov nášho mesta je preto potrebné brať do úvahy pri tvorbe a realizácii opatrení ovplyvňujúcich život v našom meste.

Správa o potrebách detí a mladých ľudí v meste Banská Bystrica prezentuje základné údaje o tejto skupine obyvateľov nášho mesta, identifikuje jej potreby a výzvy, ale aj hlavné trendy v niektorých oblastiach a problémy. Zámerom správy je poskytnúť podklad pre tvorbu mládežníckej politiky v meste Banská Bystrica založenej na skutočnom poznaní východiskovej situácie.

Veríme, že správa môže byť nápomocná nielen pre mesto Banská Bystrica ako kľúčového aktéra pri tvorbe mládežníckej politiky na lokálnej úrovni, ale aj pre iné organizácie pri rozhodovaní o smerovaní ich aktivít či služieb v našom meste. Vnímame ju aj ako podklad pre diskusie medzi rôznymi aktérmi mládežníckej politiky, ktoré povedú k vytvoreniu strategických materiálov, ale aj reálnych opatrení a krokov smerujúcich k zlepšeniu podmienok pre život a plnú participáciu detí a mládeže.

Pre tvorbu správy boli využité údaje z viacerých zdrojov:

Údaje o mládeži v meste Banská Bystrica a vybraných oblastiach boli získané z voľne prístupných databáz a dokumentov o meste Banská Bystrica.

Druhým zdrojom dát sú výsledky kvantitatívneho výskumu, ktorý bol realizovaný medzi obyvateľmi mesta Banská Bystrica v priebehu októbra a novembra 2016 prostredníctvom face to face pološtrukturovaných rozhovorov. Výskum realizovala Katedra sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v spolupráci s Komunitnou nadáciou Zdravé mesto Banská Bystrica. Výskum je súčasťou správy o kvalite života v meste Banská Bystrica. Tento výskum môže byť vhodným zdrojom údajov o niektorých aspektoch života mládeže v meste Banská Bystrica, nakoľko sa predpokladá jeho opätovná realizácia. Prvý krát bol realizovaný v roku 2012. Reprezentatívnu výskumnú vzorku výskumu tvorilo spolu 602 respondentov a respondentiek žijúcich v meste Banská Bystrica vo veku od 15 rokov. Do vekových skupín patriacich pod mládež bolo možné zaradiť dve vekové skupiny: od 15 do 24 rokov a od 25 do 34 rokov. Nakoľko medzi skupinami sme pri žiadnej otázke nezistili v odpovediach štatisticky významný rozdiel, rozhodli sme sa využiť údaje získané od oboch skupín. V niektorých prípadoch uvádzame aj porovnanie s celou výskumnou vzorkou, odlišnosti z hľadiska veku však boli zaznamenané len pri nízkom počte otázok. Veková skupina 15 až 24 rokov bola zastúpená 139 respondentmi a respondentkami, veková skupina 24 až 35 rokov 127 respondentmi a respondentkami, spolu tieto skupiny predstavovali 266 respondentov a respondentiek.

Tretím zdrojom údajov boli fokusové skupiny a individuálne pološtrukturované rozhovory s mladými ľuďmi, rodičmi, pracovníkmi s mládežou a inými kľúčovými osobami vo svete detí a mládeže. Pri vedení fokusových skupín a rozhovorov a pri analýze výstupov sme vychádzali z metodiky novovynárajúcich sa potrieb detí a mladých ľudí (Piovarčiová, Halašová, 2010). Postup sme konzultovali s pracovníkom a pracovníčkou Nadácie pre deti Slovenska. Zber údajov formou fokusových skupín a rozhovorov realizovali pracovníci a pracovníčky Univerzity Mateja Bela a zástupcovia a zástupkyne Rady študentov mesta Banská Bystrica. Celkovo sme zrealizovali 15 fokusových skupín, na ktorých sa zúčastnilo 142 ľudí, z toho do 30 rokov 117, nad 30 rokov 25. Z hľadiska rodu boli ženy zastúpené počtom 95 a muži 47. Fokusové skupiny boli realizované v prostredí škôl, komunitných centier, materských centier, detských a mládežníckych organizácií. Dĺžka fokusovej skupiny sa pohybovala od 45 do 120 minút. Pre realizáciu individuálnych rozhovorov sme oslovili kľúčové osoby pracujúce s mládežou v rôznych oblastiach a mladých lídrov. Celkovo bolo zrealizovaných 22 rozhovorov, z toho 10 s mužmi a 22 so ženami. Priemerná dĺžka rozhovoru bola 60 minút. Z fokusových skupín a rozhovorov bol vyhotovený zvukový záznam, ktorý bol následne prepísaný a analyzovaný.

V rámci prípravy správy bola vytvorená databáza organizácií pracujúcich s deťmi a mládežou na území mesta Banská Bystrica, ktorá poskytuje prehľad o viac ako 200 organizáciách realizujúcich aktivity pre deti a mládež v rôznych oblastiach. Databáza je zverejnená na webovej stránke www.mladezbb.sk, ktorá tiež vznikla ako súčasť projektu tvorby podkladov pre mládežnícku politiku v meste Banská Bystrica. Databáza aj web stránka môžu v budúcnosti slúžiť ako dôležitý zdroj informácií o aktivitách realizovaných v oblasti mládeže a mládežníckej politiky v meste Banská Bystrica.

Správa je výsledkom vzájomnej spolupráce Centra dobrovoľníctva, Katedry sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Rady študentov mesta Banská Bystrica a mesta Banská Bystrica. Je výstupom projektu „Mladí ľudia v meste Banská Bystrica“, ktorý sa realizoval od októbra 2016 do marca 2017 a ktorý bol podporený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, odborom mládeže v rámci programu Komunita mladých.

2

MLÁDEŽ V MESTE BANSKÁ BYSTRICA

V meste Banská Bystrica k 31.12.2015 bývalo podľa zdrojov Štatistického úradu SR 78 893 obyvateľov, z toho od 0 do 14 rokov bolo 12,9% a od 15 do 29 rokov 18,8%. V posledných piatich rokoch počet obyvateľov v meste Banská Bystrica klesá a od roku 2012 poklesol aj počet mladých ľudí. Pokles počtu obyvateľov Banskej Bystrice je spôsobený najmä vyšším počtom obyvateľov, ktorí sa z Banskej Bystrice odsťahovali, prevažne do okolitých obcí.

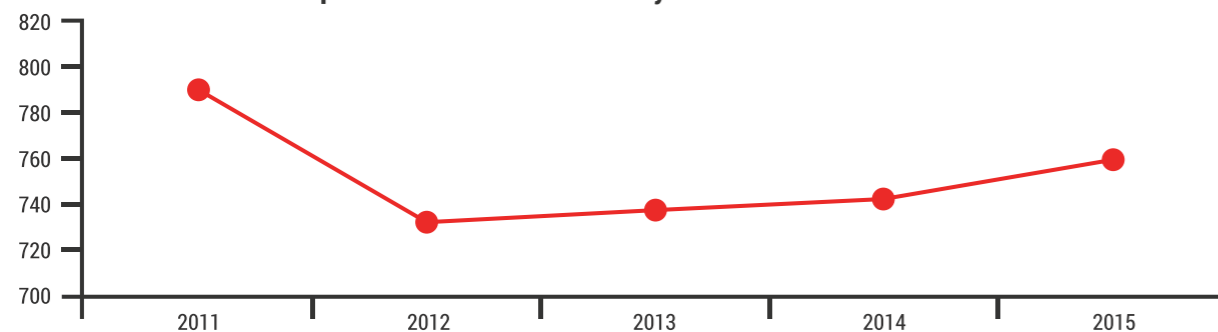
Vekové zloženie obyvateľov Banskej Bystrice v roku 2012 a 2015

Vekové rozpätie	% v roku 2012	% v roku 2015
0 – 14 rokov	12,5	12,9
15 – 29 rokov	19,6	16,8
30 – 44 rokov	23,7	24,9
45 – 59 rokov	23,5	21,9
60 – 74 rokov	15,3	17,6
75 rokov a viac	5,4	5,9
Spolu	100,0	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

V roku 2015 sa v Banskej Bystrici narodilo 760 živonarodených detí, čo je o 16 detí viac ako v predchádzajúcom roku. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím (2002-2012) má od roku 2012 aj napriek klesajúcemu počtu obyvateľov trend pôrodnosti v Banskej Bystrici stúpajúcu tendenciu.

Trend pôrodnosti v meste Banská Bystrica v rokoch 2011 až 2015

Zdroj: Štatistický úrad SR

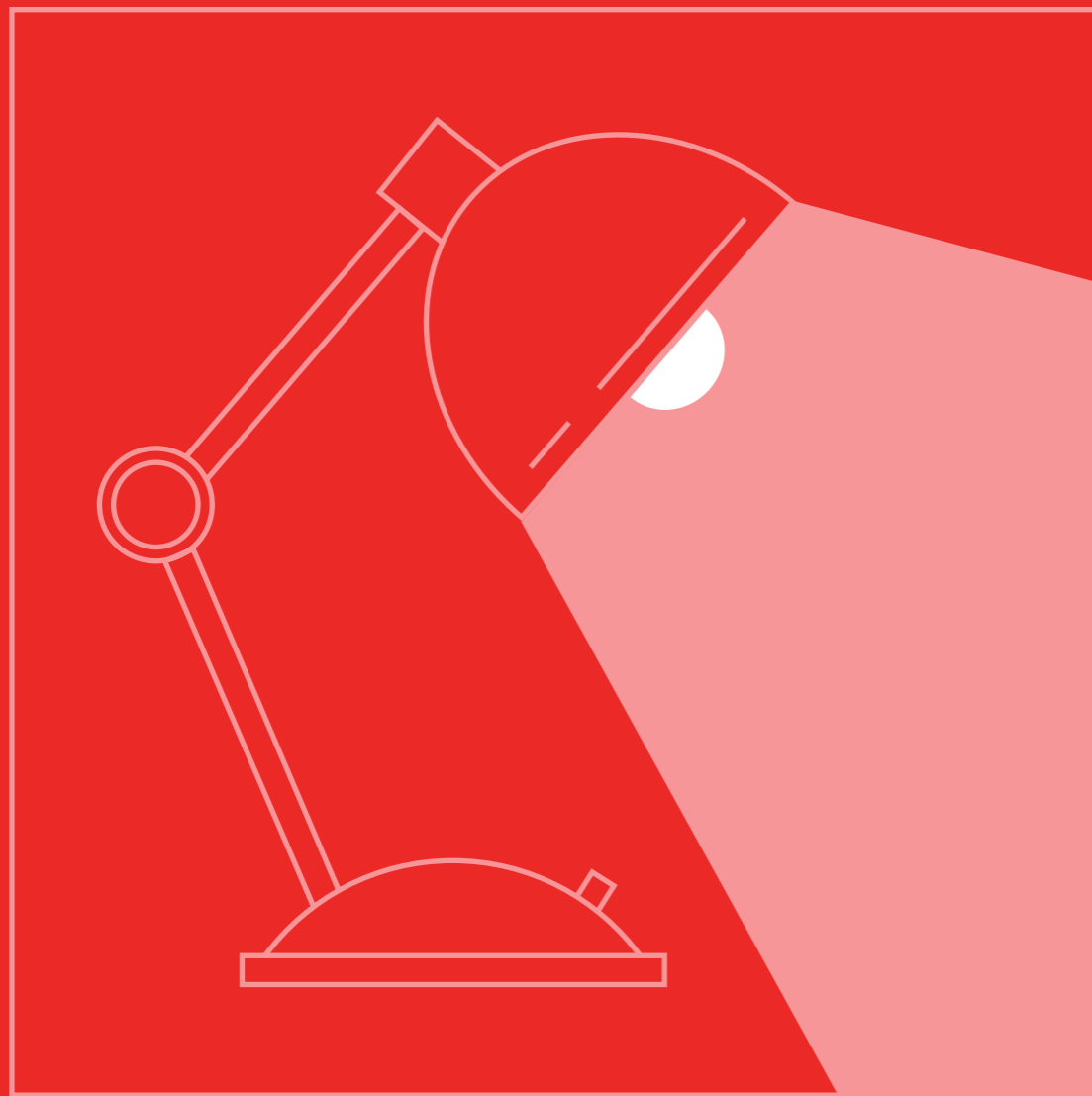
Počet umelých prerušení tehotenstva má od roku 2012 klesajúcu tendenciu. V Banskej Bystrici v roku 2015 pripadalo na 100 narodených detí 23,82 umelých prerušení tehotenstva, čo je v porovnaní s priemerom SR o 5 viac. V roku 2012 to bolo v porovnaní s priemerom SR o 10 viac (na 100 narodených detí pripadalo 31,973 umelých prerušení tehotenstva).

V roku 2015 bolo v Banskej Bystrici uzavretých 432 manželstiev, rozvedených bolo 155 manželstiev. V posledných piatich rokoch sobášnosť v meste skôr stúpa, naopak rozvodovosť od roku 2013 klesá.

T3 Rozvodovosť a sobášnosť v Banskej Bystrici v posledných rokoch

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet sobášov	452	401	402	373	375	400	391	432
Počet rozvodov	232	216	197	181	206	173	168	155

Zdroj: Štatistický úrad SR

3

**ANALÝZA EXISTUJÚCICH
DOKUMENTOV A OPA-
TRENÍ ZAMERANÝCH
NA MLADÝCH ĽUDÍ
NA ÚZEMÍ MESTA
BANSKÁ BYSTRICA**

V najširšom zmysle slova je mládežnícka politika príprava, tvorba, ovplyvňovanie a uvádzanie do praxe rôznych opatrení, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú kvalitu života mladého človeka (www.iuventa.sk). Mládežnícka politika sa realizuje na všetkých úrovniach: národnej, regionálnej a miestnej. Keďže sa dotýka veľkej skupiny obyvateľstva (od 0 do 30 rokov), ktorá ako cieľová skupina spadá do agendy rôznych inštitúcií a sektorov, stále viac vystupuje do popredia potreba spolupráce, koordinácie, medzisektorového a medziodborového prístupu. Medziodborový znamená, ktoré odbory (v zmysle fungovania úradov) ovplyvňujú mladých ľudí v rôznych oblastiach ich života, napríklad doprava, zamestnanosť alebo bývanie a medzi jednotlivými odbormi aj spolupracovať. Medzisektorový zasa znamená spoluprácu medzi inštitúciami štátnej a verejnej správy, tretieho sektora, zástupcov zamestnávateľov (podnikateľov) tam, kde je to relevantné, praktikov aj výskumníkov.

Myšlienka komplexnej mládežníckej politiky na lokálnej úrovni vychádza z viacerých kľúčových dokumentov. Mládežnícka politika mesta Banská Bystrica musí rešpektovať tieto dokumenty ako rámcové pri tvorbe uvedenej politiky.

EÚ

Na európskej úrovni je to Biela kniha o mládeži, Stratégia EU pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže 2010 – 2018, Európsky rámec mládežníckej politiky ako i Európsky pakt mládeže. Cieľové zameranie mládežníckej politiky Európskej únie sa orientuje na vytvorenie väčšieho množstva príležitostí pre mládež vo vzdelávaní a zamestnaní, na zlepšenie prístupu a participácie mladých ľudí v spoločnosti a na podporu vzájomnej solidarity medzi spoločnosťou a mladými ľuďmi. Na základe tohto cieľového zamerania sú koncipované princípy, ktoré obsahovo naplňujú európsku mládežnícku politiku:

- Orientácia na sociálny pokrok. Mladí ľudia, ich organizácie a ich reprezentanti sa chápu ako spoluaktéri integrovanej mládežníckej politiky.
- Solidarita a sociálna spravodlivosť. Ide o reflektovanie potreby zabezpečovania rovnosti príležitostí a pomoci sociálne marginalizovaným príslušníkom mladej generácie.
- Orientácia mladých ľudí na aktívne občianstvo. Sociálna a politická participácia mládeže sa podporuje a chápe ako prostriedok sebasocializácie mladého človeka.
- Orientácia na sociálnu a ekonomickú integráciu v podmienkach prechodu generácií pri zachovaní stability a kontinuity.

SLOVENSKO

Na národnej úrovni sú kľúčovými dokumentmi Zákon NR SR č. 208/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou, Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020 (ďalej len „Stratégia pre mládež“) a Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020.

Zákon NR SR č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou je východiskovým dokumentom pre oblasť práce s mládežou. Upravuje vekovú kategóriu mládeže od 0 do 30 rokov, identifikuje pojmy ako mladý vedúci, mládežnícky vedúci, pracovník s mládežou, práca s mládežou, neformálne vzdelávanie v práci s mládežou či špecializované činnosti v práci s mládežou.

Stratégia pre mládež určuje strategické ciele politiky vo vzťahu k mládeži. Reflektuje potreby mládeže najmä v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, tvorivosti a podnikavosti mladých ľudí, ich participácie, zdravia a zdravého životného štýlu, sociálneho začleňovania a dobrovoľníctva. Zaoberá sa aj globálnymi témami a určuje strategické ciele pre oblasť práce s mládežou a návrhy opatrení na dosiahnutie jednotlivých cieľov.

Pod gesciou ministerstva školstva je platný dokument Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020, ktorý vykrýva oblasť „Práca s mládežou“ v rámci štátnej mládežníckej politiky SR realizovanej podľa Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020. V rámci nej sa ako dlhodobý problematický a vzdialený cieľ javí vytváranie nástrojov na podporu uznávania práce s mládežou na všetkých štyroch úrovniach uznania (formálne, spoločenské, sebauznanie, politické) a ich využívanie. Po rozbehnutí mládežníckej politiky v meste Banská Bystrica sa otázkou stane kvalita práce. Koncepcia hovorí, že „zdôrazňovanie zvyšovania kvality v práci s mládežou je ďalším celoeurópskym trendom“. Expertná skupina EÚ definovala v roku 2015 základné princípy kvality práce s mládežou, bez ohľadu na to, v akom kontexte sa vykonáva. V poslednom roku svojej platnosti je aj Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017.

VÚC BANSKÁ BYSTRICA

Banskobystrický samosprávny kraj (ďalej BBSK) rieši otázku mládeže ťažiskovo cez Oddelenie školstva a kultúry a to v rámci legislatívy, koncepčných a strategických materiálov. Ťažiskovým je Koncepcia rozvoja školstva, športu a mládeže v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2016 – 2020, v ktorej rieši vzdelanostnú situáciu v kraji, rozvoj športu a voľný čas pri cieľovej skupine deti a mládež. Ale zároveň sa reflektuje samotná práca s mládežou, kde stojí, že veľkú úlohu tu popri formálnom vzdelávaní zohráva aj neformálne vzdelávanie uskutočňované vzdelávacími zariadeniami, ktoré umožňuje jeho účastníkom doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si vedomosti získané v škole. Preto je dôležité a potrebné vytvárať podmienky na jeho rozvíjanie. Práca s mládežou sa v BBSK realizuje v rôznych oblastiach: vzdelávanie, zamestnanosť, šport, zdravie a zdravý

životný štýl, sociálnopatologické javy a ich prevencia či aktívne využívanie voľného času, ďalej participácia na spoločenskom a politickom živote, mobilita, výchova k aktívnemu občianstvu a vlasteneckému citeniu, prístup k informáciám. Ako rozhodujúce opatrenie a ostatné opatrenia podmieňujúce – pre nastavenie aktivít pre prácu s mládežou – sa javí opatrenie analyzovať aktuálny stav práce s mládežou na regionálnej úrovni prostredníctvom CVC JUNIOR. Opatrenie podporiť rozvoj prostredia na školách a školských zariadeniach tak, aby mládež, ktorá čelí zložitým životným situáciám, alebo pochádza z málo podnetného prostredia sa mohla zapájať do aktivít vo voľnom čase v rovnakej miere ako ostatní rovesníci sa zase javí ako odvážne, zložitá, ale zároveň veľmi dôležitá a potrebné opatrenie. Sociálny aspekt problematiky mládeže je však osobitne spracovaný v koncepcii rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017. Dôležité je uvedomenie si súčasného stavu, aby sa vychádzalo z konkrétnych možností a reagovalo sa na konkrétne potreby a problémy mládeže, čomu by mali predchádzať relevantné zistenia a funkčné spracovanie koncepcie Oddelením sociálnych služieb a zdravotníctva BBSK. Podstatným je v spomínanej koncepcii časť s názvom „Sociálne služby, sociálne poradenské a prevenčné aktivity a výkon opatrení SPODaSK pre deti, mládež a rodinu v ohrození“, kde prevláda popisný štýl a prehľad zariadení, ale jedno z dôležitých opatrení je formulované v zmysle „bolo by vhodné vytvoriť niekoľko miest pri zariadení dočasnej starostlivosti o deti v Banskej Bystrici“. Je potrebné spomenúť aj niektoré priority BBSK vo vzťahu k deťom a rodinám v ohrození, z ktorých v súvislosti s našou témou upozorňujeme na spoluprácu s obcami pri spracovávaní komunitných plánov, spoluprácu s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny, na pôde BBSK vytvorenie pracovnej skupiny pre služby pre rodinu a deti v ohrození zo zástupcov regionálnej a miestnej samosprávy, ÚPSVaR, neverejných poskytovateľov, akreditovaných subjektov a akademickej obce za účelom vzájomnej spolupráce, výmeny skúsenosti a hľadania riešení skvalitnenia služieb, zabezpečenia ich dostupnosti a iniciovania definovania minimálnych štandardov pomoci ohrozeným rodinám, podpora nových druhov sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi, terénnych sociálnych programov vo vzťahu k deťom, rodinám s deťmi, ako aj jednotlivcom v ohrození, zvýšený záujem o rodiny, ktoré síce fungujú, ale sú vážne ohrozené.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK 2015-2023 explicitne nerieši problematiku mládeže, resp. problémov sa dotýka nepriamo cez školskú politiku a sociálne služby.

MESTO BANSKÁ BYSTRICA

V rámci Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica na roky 2015 – 2023, zákonne ako Programu rozvoja obce (ďalej PHSR 2015 – 2023), je zverejnená analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození mesta Banská Bystrica - ešte z predošlej platformy PHSR 2014 – 2020 – okrem iného aj za oblasť s názvom „Sociálna oblasť – sociálne služby, zdravotníctvo, bývanie a komunitný rozvoj“, v ktorej sa spomína viacero aktivít a organizácií pôsobiacich na území mesta, ktorých cieľovou skupinou sú deti a mladí ľudia a to konkrétne vo SWOT analýze podmienok pre komunitný rozvoj. Výstižnejšie situáciu so životom a potrebami detí a mladých ľudí analyzuje oblasť Rozvoj ľudských zdrojov –

vzdelávanie, kultúra, šport, voľný čas, mládež, kde stojí: Predstavujeme si, že banskobystrická mládež bude o 20 rokov: rozhladená vďaka svojej vzdelanosti a informovanosti, flexibilná vďaka svojej kreativite, samostatnosti a iniciatíve, aktívne sa zapájajúca do riadenia mesta a života spoločnosti, zodpovedná, uznávajúca skutočné authority a zároveň bude uznávaná celou spoločnosťou. V rámci SWOT analýzy pri voľnom čase je však iba konštatovanie, že „mesto má spracovanú koncepciu budovania mestských detských ihrísk a postupne ju realizuje“. Ako negatívum sa uvádza periférna lokalizácia CVC a ich zlá dostupnosť. Navyše sa ešte konštatuje, že „občania udelili možnostiam trávenia voľného času v meste pre dospelých aj pre mládež v roku 2013 priemernú známku 3“.

PHSR 2015 – 2023 sa osobitne venuje mládeži a jej postaveniu v meste. Tomuto aspektu by malo mesto venovať pozornosť zvlášť a vo väčšej miere, nakoľko súvisí s viacerými ďalšími oblasťami rozvoja mesta, resp. ich priamo podmieňuje a závisia práve od situácie s mládežou v meste. Ide o dlhodobý pokles obyvateľstva, často odchod mladých ľudí z mesta, nezamestnanosť mladých, sociálna odkázanosť mladých, rozvoj športu a kultúry v meste a ich dlhodobější perspektívy. Program reflektuje nižšiu dostupnosť bytov v nižších cenových reláciách pre mladých ľudí a mladé rodiny. Program v STEP analýze uvádza okrem iného aj dôležité sociálno-kultúrne vplyvy na rozvoj mesta, z ktorých migrácia obyvateľov Slovenska za štúdiom a prácou do zahraničia, záujem časti verejnosti o aktívne trávenie voľného času, pasívne trávenie voľného času v niektorých rodinách, deti a mládež na internete namiesto pohybu vonku, zneužívanie drog a alkoholu u čoraz mladších detí sú tie, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvňujú a následne charakterizujú mládež v meste Banská Bystrica. Riešený projekt prináša ďalšie nové, príp. nadväzujúce javy zo života mládeže a vytvára konkrétne kontúry života mládeže.

Pozitívnu skutočnosťou je existencia Rady študentov mesta Banská Bystrica ako ekvivalent niekdajšieho Mestského mládežníckeho parlamentu. Klauzula, že mesto môže spolupracovať s občianskymi združeniami, ktoré majú s participáciou mládeže skúsenosti, má odporúčací charakter, ale pre budúcnosť sa javí ako kľúčová. Mesto eviduje činnosť organizácií, ktoré rozvíjajú komunitný život v meste vrátane tých, ktoré sa zameriavajú na mládež. Mesto ale potrebuje reálnu spätnú väzbu o fungovaní organizácií pracujúcich s mládežou, nakoľko ich samotná existencia ešte nezaručuje efekt práce s mládežou a mestom očakávané výsledky pôsobnosti týchto organizácií. Pracovná skupina pre rozvoj ľudských zdrojov, ktorá sa zaoberala témami – vzdelávanie, kultúra, šport, mládež, voľný čas – určila päť najväčších problémov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov v Banskej Bystrici v tomto poradí dôležitosti: 1. zlý stav budov a areálov v oblasti vzdelávania, kultúry, športu a voľného času, 2. nevyužitý potenciál mladých, vzdelaných ľudí, 3. nedostatočná koordinácia podujatí a inštitúcií a vzájomná informovanosť, 4. nedostatočný počet miest pre všetkých záujemcov vo verejných materských školách, 5. nedostatok možností trávenia voľného času dospelých a mládeže. Otázka riešenia voľnočasových aktivít, využívania potenciálu mladých ľudí a ich koordinácia sa javí z hľadiska dlhodobého vývoja ako rozhodujúca pre rozvoj komunity mladých ľudí v meste ako, aj ich ochrany. Zaan-gažovanosť mladého človeka v meste znamená jeho živé spojenie s komunitou, tvorbu väzieb na ľudí v meste

a tým ochotu realizovať sa a prežiť produktívny vek aj v budúcnosti v tomto meste. Technický rozvoj infraštruktúry pre život mládeže v zmysle rekonštrukcie budov, tvorby či opravy ihrísk je pozitívny a podporný krok, neznamená ale automaticky rozvoj spoločenstva mládeže, pre ktoré táto potreba je čiastková. PHSR 2015 – 2023 uvádza, že v Banskej Bystrici bude poskytované vzdelávanie podľa potrieb detí, mládeže a dospelých v atmosfére vzájomnej dôvery a spolupráce na všetkých inštitucionálnych úrovniach a zapojením všetkých subjektov. To však predpokladá poznať potreby detí, mládeže a očakávania rodičov a iných subjektov, nakoľko z toho vychádza odhalenie potenciálu zapojiť sa plnohodnotne do spoločenského života v meste. Predstavou uvedenou v PHSR 2015 – 2023 je, že Banskobystrická mládež bude rozhládená vďaka jej vzdelanosti a informovanosti. Bude flexibilná vďaka jej kreativitě, samostatnosti a iniciatíve. Bude proeurópska a aktívne sa bude zapájať do riadenia a života spoločnosti. Na základe svojej vnútornej disciplíny bude zodpovedná, uznávajúca skutočné authority a zároveň bude uznávaná celou spoločnosťou. Mesto preto musí promptne hľadať možnosti, ako týchto mladých ľudí motivovať pre život v Banskej Bystrici, inak bude mesto vytvárať ľudský kapitál pre iných (iné mestá, krajiny). Opatrenie s názvom „Vytvorenie podmienok pre život a prácu mladých ľudí“ má za cieľ:

- Vytvoriť mládežnícku politiku mesta a následne ju realizovať.
- Určiť zodpovednú osobu pre koordináciu práce s mládežou v meste.
- Vytvoriť databázu organizácií pracujúcich s mládežou v meste, kraji, SR a EÚ a nadviazať s nimi spoluprácu.
- Zorganizovať vypočutie očakávaní mladých ľudí formou okrúhlych stolov, prieskumu.
- Pripraviť stratégiu mládežníckej politiky v oblasti spolupráce s mládežou, účasti mládeže na verejnom rozhodovaní, voľného času, vzdelávania, trhu práce a ďalších aspektov života v meste.
- Realizovať mestskú mládežnícku politiku.
- Podporiť funkčnosť a udržateľnosť Rady študentov mesta.
- Poskytnutie k dispozícii priestorov MsÚ na požiadanie.
- Spolufinancovať projekty získané z iných zdrojov.
- Propagovať aktivity Rady študentov v rámci mestskej propagácie.
- Zaradiť tému „mládež“ do schém finančnej podpory mesta cez dotácie a grantový program.

Je potrebné ale rozlišovať, kedy ide o vytváranie podmienok pre život a prácu a kedy o vytváranie predpokladov pre vznik podmienok pre život a prácu v meste. Veľmi pozitívnou časťou PHSR 2015 – 2023 je uvedenie si nutnosti konať v oblasti mládežníckej politiky a zistiť detaily o skutočnostiach. V texte stojí: „Mesto Banská Bystrica netvorí ani nerealizuje mládežnícku politiku“. Nevieme, čo mladí ľudia

chcú, nepoznáme ich očakávania. Nevieme, kde a ako efektívne osloviť mladých ľudí. Na MsÚ nemáme oddelenie ani osobu, ktorá by sa zaoberala mládežou. Vytvorenie databázy organizácií (reálne) pracujúcich s mládežou je dôležitým krokom pre skonkrétnenie a zavedenie mládežníckej politiky v meste Banská Bystrica. Celkom konkrétne ciele má PHSR 2015 – 2023 stanovené v Akčnom pláne pre program: Kultúra, šport voľný čas a mládež, kde si stanovuje aktivity ako realizácia auditu ponuky organizovaného využívania voľného času s rozdelením na cieľové skupiny, príprava prehľadu podmienok na aktívne využívanie neorganizovaného voľného času v meste s rozdelením na cieľové skupiny, poverenie zodpovednej osoby pre koordináciu práce s mládežou v meste, vytvorenie databázy organizácií pracujúcich s mládežou v meste, kraji, SR a EÚ a nadviazať s nimi spoluprácu, príprava stratégie mládežníckej politiky v oblasti spolupráce s mládežou, účasti mládeže na verejnom rozhodovaní, voľného času, vzdelávania, trhu práce a ďalších aspektov života v meste, realizácia podporných aktivít pre prácu s mládežou, zaradenie témy „mládež“ do schém finančnej podpory mesta cez dotácie a grantový program, ktoré je dotované sumou 10 000 Eur. Od uvedených rámcov, východísk a predpokladov je potrebné konkretizovať obsah mládežníckej politiky mesta, ktorá by z tohto mala vyplynúť. Na druhej strane sa ale časový harmonogram plánu dodržiava. Za zváženie stojí vo všeobecnosti, vo vzťahu aj k iným programom Akčného plánu, realizovať konkrétne terénne aktivity, v ktorých by bol zahrnutý aj vzdelávací aspekt.

Je potrebné podotknúť, že v PHSR 2015 – 2023 silne rezonuje riešenie voľného času a športu, ale je potrebné dbať aj na marginalizované skupiny detí a mladých a reflektovať aj ich zdravotné, sociálne a iné problémy, ktoré im bránia realizovať svoje voľnočasové aktivity, predstavy a športovanie. K týmto aspektom sa vyjadruje skôr Komunitný plán sociálnych služieb mesta Banská Bystrica na obdobie 2015 – 2020 (ďalej len KP 2015 – 2020), ktorý vychádza z dokumentov EÚ, ako aj viacerých národných programov a tiež príslušných zákonov. KP 2015 – 2020 reflektuje pomerne podrobné demografické údaje, ktoré majú dôležitý význam pre formovanie sociálnych služieb na území mesta. SWOT analýza pre oblasť rodín s deťmi a mládež, okrem viacerých iných skutočností, konštatuje v rámci silných stránok prítomnosť outdoorových centier pre deti, ihrísk, v parkoch, organizovanie podujatí pre rodiny a preto by bol vhodný, aby aj PHSR 2015 – 2023 v súlade s KP 2015 – 2020 pomohol sanovať niektoré nedostatky: slabé stránky, ktorými sú nedostatočné zdroje v systémovej finančnej podpore organizácií pracujúcich pre rodiny s deťmi, narastajúci počet rodín v kríze a ohrozených krízou, absentujúce podporné programy pre talentovanú mládež zo sociálne slabšieho prostredia, nedostatočne vybudovaný systém včasného zachytenia rodiny v ohrození, nedostatok adekvátnych pracovných príležitostí. Z iných oblastí je potrebné reflektovať nedostatky (zámerne len na tie upozorňujeme) ako málo atraktívnych komunitných programov pre rodiny s deťmi v staršom školskom veku, nedostatok sociálnych zručností (osoby v obtiažnej životnej situácii). Veľa môžeme očakávať od cieľov a priorit KP 2015 – 2020 pre cieľovú skupinu Rodina s deťmi a mládež, v rámci ktorých sú definované konkrétne aktivity ako: Rozšírenie kapacity zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov (o 50 miest), Vytváranie podmienok na rozširovanie počtu Materských centier a podporovanie dostupnosti už existujúcich, Skvalitnenie a zefektívnenie poskytovania služieb v MSDJ a zvýšenie kapacity služieb pre deti do 3 rokov veku,

Vytvorenie modelového programu a služieb ústretových k pracovnému, rodinnému a osobnému životu a zvýšenie zamestnanosti osôb s rodinnými povinnosťami, Vytvorenie nového štipendijného programu a fondu pre talentované deti a mládež zo sociálne slabšieho prostredia na voľnočasové aktivity, Vytvorenie systému implementácie nástroja sociálne zodpovedne orientovaného verejného obstarávania, Aktívne využívanie nástrojov APTP a zvýšiť počet participujúcich subjektov (resp. zamestnávateľov), Podpora aktivít na zamestnávanie znevýhodnených UoZ. Ale napríklad aj Organizovanie formálnych a neformálnych komunitno-vzdelávacích aktivít pre širokú verejnosť (zdôrazňovaných napr. aj v koncepcii rozvoja školstva, športu a mládeže v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2016 – 2020), Vytvorenie dohody odborných subjektov komunitného rozvoja o koordinácii sieťovania a využívania nástrojov sieťovania.

S riešenými potrebami a problémami mladých ľudí v meste súvisí aj strategický plán koncepcie rozvoja školstva na roky 2010 – 2020, kde ako dôležité aktivity vnímame vedenie diskusií o očakávaniach a návrhoch v oblasti školstva s rôznymi cieľovými skupinami a posilnenie vzájomnej komunikácie a spolupráce školstva s rodičmi. Ako jeden zo štyroch najväčších problémov školstva v meste je definovaný aj problém sociálnopatologických javov v školách, čo bezprostredne súvisí s riešením problémov a potrieb mladých ľudí v meste Banská Bystrica.

Všetky uvedené zámery, ciele, a úlohy sa uvádzajú v tomto texte so zámerom dať konkrétne aktivity, ku ktorým sa mesto podujalo, do pozornosti a sledovať ich napĺňanie, nakoľko pre budúci vývoj, resp. formovanie mládežníckej politiky sú rozhodujúce a vzájomne súvisia. Naznačený súvis je potrebné si uvedomiť. Mesto tvorí koncepcie, stratégie a úlohy v širšom komunikačnom rámci, robí prieskumy názorov medzi občanmi, resp. zainteresovanými skupinami, necháva priestor pre pripomienkovanie, dotazníky a rozhovory s odborníkmi a kompetentnými v danej oblasti. V tomto trende by mesto malo pokračovať a priblížiť podobné diskusie, hlasovanie verejnosti aj (najmä) cez web, aby sa to týchto procesov zapájalo viac ľudí, rôznych cieľových a vekových skupín a tak sa zvyšovala miera transparentnosti a validity toho, čo mesto už dlhodobejšie presadzuje – princíp participácie v oblasti verejného života, komunit i rozpočtu mesta. Dôležitým úkonom mesta pri tvorbe mládežníckej politiky bude skutočnosť určenia zodpovednej osoby pre koordináciu práce s mládežou v meste a vytvorenie funkčnej podrobnej agendy pre jej prácu na základe vyššie spomínaných aktivít a zistení. Je potrebné, aby táto osoba, ktorá by zaujímala miesto koordinátora práce s mládežou, bola vybraná na základe odporúčaní organizácií a mladých ľudí. Tento krok môže zaručiť profesionalitu tejto osoby, ktorá sa musí v tejto téme plne obracať. Mesta Banská Bystrica sa pri tejto téme týkajú aj dokumenty na úrovni Banskobystrického samosprávneho kraja i legislatíva a stratégie Slovenskej republiky.

Z analýzy vyššie uvedených dokumentov možno konštatovať podobné zistenia ako v prieskume Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Samospráva a mládež“ z roku 2015. Samotný prieskum sa zameriaval na mapovanie rôznych oblastí mládežníckej politiky (starostlivosti o deti a mládež) v mestách a obciach. Základom boli prieskumy, štúdie a odporúčania Rady Európy, Európskeho Fóra mládeže a Európskej komisie, kde hlavné indikátory dobrej mládežníckej politiky boli najčastejšie uvedené:

- ľudské zdroje (samostatný pracovník zodpovedný za agendu mládežníckej politiky),
- zabezpečenie komunikácie s mladými ľuďmi a ich možnosti ovplyvňovať politiku, ktorá sa ich týka (posun informácií pre mládež a štruktúry mládežníckej participácie),
- špeciálna pozornosť je venovaná aktivitám neformálneho vzdelávania ako pridanej hodnote práce s mládežou a podpore dobrovoľníctva ako jednému z hlavných indikátorov aktívneho občianstva a sociálnej inklúzie ako prostriedku zapájania všetkých mladých ľudí so špecifickým zameraním na tých, ktorí to najviac potrebujú.
- financovanie najmä mládežníckych organizácií ale aj iných systémov práce s mládežou (klubov, centier, neformálnych skupín),

Samospráva mesta Banská Bystrica nemá spracovaný strategický dokument, ktorý by sa týkal politiky mesta vo vzťahu k deťom a mládeži a ktorý by bol založený na medziodborovom a medzisektorovom prístupe. Otázky detí a mládeže sú riešené v rôznych dokumentoch, bez vzájomného prepojenia. Pozitívna pre tvorbu mládežníckej politiky na úrovni mesta je však skutočnosť, že táto úloha je stanovená v PHSR mesta BB.

Indikátor mládežníckej politiky ľudské zdroje, t.j. samostatný pracovník zodpovedný za agendu mládežníckej politiky nie je v prípade mesta Banská Bystrica naplnený. Mesto takéhoto pracovníka nemá vyčleneného, opäť je však pozitívne, že s vytvorením tejto pozície v strategickom dokumente (PHSR) počítá. Pri formulovaní mládežníckej politiky však bude potrebné presne definovať aj jeho pracovnú náplň tak, aby pokrývala rôzne oblasti mládežníckej politiky a nezostala napríklad len v oblasti školstva či voľného času.

V oblasti zabezpečenia komunikácie s mladými ľuďmi a ich možnosti ovplyvňovať politiku, ktorá sa ich týka možno za kľúčového aktéra v súčasnosti považovať **Radu študentov mesta Banská Bystrica**. Rada študentov mesta Banská Bystrica vznikla v októbri 2012 ako poradný, iniciatívny a koordinačný orgán primátora mesta. Radu zakladalo 11 členov spolu s aktívnymi pracovníkmi s mládežou v meste. Dnes má Rada študentov 15 členov, ktorí zastupujú nadpolovičnú väčšinu stredných škôl v meste a takisto aj študentov vysokých škôl. Rada študentov má takisto viac ako 20 sympatizantov, ktorí sa aktívne podieľajú na chode aktivít. V roku 2015 sa stala Rada študentov strešnou organizáciou krajskej rady mládeže a predstavuje príklad dobrej praxe v oblasti mestských mládežníckych parlamentov. Rada študentov sa venuje najmä tvorbe a realizácií mládežníckej politiky na úrovni mesta. Organizuje predvolebné diskusie, stretnutia mladých s poslancami za okrúhlymi stolmi, vzdelávacie aktivity, športové aktivity a medzinárodné mládežnícke výmeny. Rada študentov by mala pri príprave strategického dokumentu v oblasti mládežníckej politiky zohrať dôležitú úlohu ako koordinátor týchto aktivít, ale dôležitá je aj jej advokačná úloha.

Tretí indikátor mládežníckej politiky a to cieleňá pozornosť aktivitám neformálneho vzdelávania, podpora dobrovoľníctva a sociálna inklúzia je naplnený len čiastočne, nakoľko je skôr v rovine deklarácií ako v rovine konkrétnych opatrení a krokov.

Štvrtý indikátor financovanie najmä mládežníckych organizácií ale aj iných systémov práce s mládežou (klubov, centier, neformálnych skupín) je rovnako naplnený len veľmi okrajovo.

V roku 2015 bolo z rozpočtu mesta Banská Bystrica prerozdelených 414 709 Eur na dotácie. V roku 2012 to bolo 224 143 Eur, ale táto suma neobsahovala dotácie výborov mestských častí. V dotáciách nie je možné presne určiť to, ktoré boli určené pre podporu aktivít v práci s deťmi a mládežou, nižšie uvedená tabuľka však poskytuje základný prehľad. Najväčší príjemcom dotácií boli športové kluby, zväzy a hnutia, ktorým bolo z udelených dotácií určených 49,43%. V roku 2012 bolo v oblasti športu prerozdelených 59,7% z celkovej sumy dotácií. V oblasti školstva a mládeže bolo prerozdelených len 1,32% dotácií.

Podpora mesta formou dotačného mechanizmu v roku 2015

Oblasť	suma	%
šport	205 000	49,43%
dotácie výborov mestských častí	75 349	18,17%
Divadlo z Pasáže	72 000	17,36%
kultúra, informatika	25 000	6,03%
cestovný ruch	15 000	3,62%
školstvo a mládež	5 460	1,32%
zdravie, sociálna starostlivosť a bytová politika	5 000	1,21%
pamätihodnosti mesta	5 000	1,21%
životné prostredie	4 300	1,04%
dotácie primátora	2 600	0,63%
Spolu	414 709	100,00%

Zdroj: www.banskabystrica.sk

V meste Banská Bystrica sa v roku 2014 podarilo zaviesť participatívny rozpočet. Participatívny rozpočet umožňuje občanom priamo sa zapojiť do procesu rozhodovania o prioritách týkajúcich sa ich mesta. Mesto Banská Bystrica vyčlenilo v roku 2015 na tento účel sumu 19 343 Eur, podporené boli aj projekty týkajúce sa detí a mládeže (www.banskabystrica.sk).

4

ŽIVOTNÝ ŠTÝL MLADÝCH L'UDÍ

Životný štýl predstavuje individuálny súhrn postojov, hodnôt a zručností odrážajúcich sa v činnosti človeka. Zahrňuje sieť medziľudských vzťahov, výživu, telesný pohyb, organizáciu času, záujmy, záľuby. Ide o typický spôsob usporiadania činností, jednaní ľudí, vzťahov, hodnôt, noriem a vecného prostredia v spoločnosti, ktoré je zjednotením životných spôsobov jedincov.

Životný štýl mladých ľudí je výsledkom predchádzajúceho osobnostného vývoja mladého človeka, ako aj sociálnych zmien, ktoré ho sprevádzajú a ich vzájomných interakcií. Obdobie dospievania je aj obdobím sociálneho učenia, výsledky ktorého priamo ingenerujú do životného štýlu. Ku charakteristickým znakom životného štýlu súčasnej mládeže patria využívanie informačných a komunikačných technológií a s ním spojený pokles fyzickej aktivity, rôzne formy experimentovania často spojené s rizikovým správaním, či ďalšie prejavy nezdravého životného štýlu, ako napr. nedostatok spánku, nezdravé stravovanie, abúzus alkoholu, tabaku, či iných návykových látok. K negatívnym javom v životnom štýle súčasnej mládeže patria aj intolerancia, agresivita a šikanovanie v školskom i mimoškolskom prostredí a ich modifikácie vo virtuálnom svete.

V ďalšej časti správy identifikujeme javy a potreby detí a mládeže súvisiace s týmito javmi a navrhované riešenia, ktoré sú výstupom fokusových skupín a individuálnych rozhovorov. Tieto sú dôkazom o zmenách životného štýlu detí a mládeže a mali by byť pre formovanie opatrení mládežníckej politiky kľúčové.

JAV: ŽIVOT VO VIRUÁLNEJ REALITE

Život vo virtuálnej realite súvisí s rozvojom informačno-komunikačných technológií a ich dostupnosťou pre všetky deti, zvyšovaním vplyvu internetu, televízie a mobilných telefónov. Deti a mladí ľudia strácajú osobné kontakty, zameriavajú sa na virtuálne „priateľstvá“ a vzniká virtuálny životný štýl.

„Ľudia trávia ten svoj život vlastne na tom virtuálnom svete.“

„Teraz sú ľudia jednoducho stále online.“

Potreby detí

- pevné, hlbšie vzťahy
- niekam patriť (nebyť sám, mať sociálny kontakt, aktivizovať sa do skupín)
- hľadať svoje vzory
- získať uznanie a pozornosť
- zviditeľniť sa
- tráviť čas s rodičmi
- bezpečná komunikácia
- mať pestrú paletu zaujímavých programov v médiách
- mať vedomosti a IT zručnosti už v mladšom veku
- byť moderný, súčasný, „cool“
- slobodne sa vyjadrovať
- byť fyzicky aktívny
- osobná komunikácia
- ostať v anonymite

Riešenia

- zámerne a systematicky pracovať s deťmi a mládežou mimo vyučovania
- hľadať možnosti pre dostupné trávenie voľnočasových aktivít
- zabezpečiť informovanosť o voľnočasových aktivitách jazykom detí a mladých ľudí
- rozvíjať praktické zručnosti
- naučiť deti kriticky zvažovať a poznať pozitíva a negatíva virtuálnej reality
- pripravovať pedagógov na prácu s informačno-komunikačnými technológiami
- prejavovať porozumenie, nementorovať, nemoralizovať
- využívať médiá ako vzdelávací nástroj
- využívať „tradičné“ čítanie, pracovať viac s knihami, pracovať s knihami zaujímavým spôsobom
- rozvíjať emocionálnu inteligenciu detí a mládeže
- vytvoriť komplexný portál organizácií pracujúcimi s deťmi a mládežou
- zriadiť podpornú službu pre pedagógov využívajúcich informačno-komunikačné technológie na školách
- obmedziť využívanie informačno-komunikačných technológií pre malé deti
- vyvažovať ústne a písomné skúšky
- spoločné vzdelávanie v informačných technológiách pre rodičov a deti vrátane kritického posudzovania informácií a zdrojov

JAV: FENOMÉN RÝCHLEJ DOBY

Súčasnú dobu charakterizuje obrovské zrýchlenie vo všetkých oblastiach. Zmeny prebiehajú veľmi rýchlo, deti a mladí ľudia žijú v premenlivej realite.

„Doba ide strašne rýchlo.“

„...všetko okolo je rýchle, stráca sa veľká časť detstva,...“

Potreby detí

- mať stále nové veci
- mať reálny čas na seba a svojich priateľov
- atraktívne zážitky
- nové podnety
- nestratiť sa v zmenách
- potreba tráviť zmysluplný čas s rodičmi

Riešenia

- umožniť deťom zažiť silný zážitok (cez dobrovoľníctvo, pobyty v zahraničí...)
- hľadať možnosti zosúladenia rodinného a pracovného života, využívať už existujúce možnosti
- prispôbovať vzdelávací systém aktuálnym zmenám
- učiť deti sústredenosti (tzv. mindfulness)
- pripraviť deti na adaptáciu na zmeny

JAV: PRESÝTENIE INFORMÁCIAMI

Súčasná spoločnosť sa označuje aj ako informačná spoločnosť. Informácie sú všade okolo nás. Na to, aby mladý človek dokázal získavať informácie, ktoré potrebuje, musí byť informačne gramotný. Na informačnú gramotnosť spolupôsobí: pretlak informácií, sprístupnenie nových oblastí a svetov, nekritické preberanie informácií, prijímanie informácií ako faktov, absencia rozlišovania pravdivosti informácií.

„Ludia sú zahltení a zmätení z toho množstva informácií.“ „

Potreby detí

- čítať s možnosťou výberu porozumením
- potreby zmyslupnosti učenia sa
- priestor pre prezentáciu názorov
- priestor na diskusiu
- potreba sebaúcty a zdravého sebedomie
- pevné vzory v dospelých
- potreba jednotných pravidiel a jednotných hraníc
- prejav záujmu
- potreba výberu, kontroly nad obsahom

Riešenia

- zmena roly učiteľa a učiteľky – facilitátor a facilitátorka
- mediálna výchova v školách
- vzdelávanie cez mimovládne organizácie
- reforma vzdelávacieho systému – obsah a metódy vzdelávania
- zmena spôsobu výučby
- poznať zásady medzilidskej komunikácie
- zážitkové učenie
- alternatívne priestory na prezentáciu názorov aj mimo školy
- koordinácia využívania priestorov na aktivity a prezentáciu mladých ľudí
- podporný pomocný personál v štátnych organizáciách
- linky detskej dôvery
- rozvoj rodičovských zručností
- diskusie rodina-škola-komunita
- neformálne stretnutia
- učiť selektovať a vyhodnocovať informácie, kriticky myslieť, chápať širšie súvislosti, vedieť využívať možnosti a informácie
- centrum pre mladých
- ochrana dieťaťa pred nevhodnými a nefiltrovanými informáciami

JAV: VYŠŠIA TOLERANCIA VOČI NEGATÍVNYM JAVOM

Deti a mladí ľudia majú vyššiu toleranciu voči negatívnym javom. Dokonca dochádza k „spozitívňovaniu“ negatívnych javov, t.j. aj potupenie a urazenie človeka je brané ako niečo dobré, niečo cool.

„No urážaš niekoho a proste ho chceš... proste sa ho snažíš ponížiť, potupiť a to je akože dobré.“

Potreby detí

- byť oceňovaný a rozumieť tomu, prečo som oceňovaný (prejavy správania)
- byť cool
- niekam patriť
- byť akceptovaný a prijatý v rodine, triede, komunite
- zažiť úspechy ako dôsledok svojej snahy

Riešenia

- podporný personál v štátnych organizáciách
- linka detskej dôvery
- podporovať tvorbu bezpečného a zmysluplného vzdelávacieho prostredia v školách
- rozvoj úcty, sebaúcty, rešpektu a celkovo životných zručností, prosociálneho správania

JAV: LENIVÁ GENERÁCIA

Príčin neochoty mladých ľudí k akejkoľvek aktivite je niekoľko. Kde je potrebné hľadať príčiny? Rodičia nemajú čas, deti trávia čas pasívne, prevláda hlavne televízia a informačno-komunikačné technológie. U detí sa zmenil vzťah k aktívnemu tráveniu času, pohybu aj ku každej aktivite, ktorá si vyžaduje istú námahu.

„To oni tú sebamotiváciu vôbec nemajú. Že keď máme decká do takých 12 rokov, tak pre nich to robíme my hej, a potom, keď prichádzajú do toho veku, že by si to mali robiť sami nerobia to. Alebo nemajú ani potrebu mám pocit, že toto riešiť.“

Potreby detí

- zažiť úspech, ako dôsledok svojej snahy
- atraktivita
- interaktívne spôsoby učenia – možnosť výberu
- robiť veci pre seba, nie pre iných
- mať možnosť urobiť veci na svoj najlepší osobný výkon
- robiť veci podľa seba
- mať priestor oceniť sám seba
- byť počutý ako rovnocenná osobnosť dospelým
- mať priestor a možnosti na vyjadrenie
- mať priestor na zapájanie

Riešenia

- rozvíjať sebamotiváciu
- zaujať mladých ľudí
- organizovať mladých pri dosahovaní záujmov
- poukázať na význam komunálnej politiky
- vytvoriť systém aktívnej participácie detí a mladých ľudí
- vytvoriť priestor a poskytnúť podporu, ale nechať obsah, formu, líderstvo a zodpovednosť na deťoch a mladých ľuďoch

JAV: EXTRÉMIZMUS

Prejavy intolerantného zmýšľania mladých ľudí voči niektorým skupinám naberajú na intenzite. V posledných rokoch dochádza k nárastu vnímania závažnosti problému intolerancie, agresívneho správania, rasizmu a xenofóbie.

“Potrebujeme presadzovať hodnoty ako nediskriminácia, tolerancia. musíme si byť vedomí toho, že ak je tu nejaký negatívny fenomén treba o tom diskutovať..”

Potreby detí

- učiť sa spoločne s ľuďmi, ktorých si vážime a veríme im
- istota
- pozitívne vzory
- potreba niekam patriť
- byť oceňovaný a prijatý taký aký som
- potreba bezpečia – viem sa brániť, mám nástroje
- mať priestor a čas na vyjadrenie svojich názorov

Riešenia

- diskusie
- konferencie
- festivaly
- dobrovoľnícka činnosť
- osвета
- rovesnícke vzdelávanie
- živé knižnice
- presadzovanie hodnôt tolerancie a nediskriminácie
- podpora rozmanitosti a rôznorodosti ako pozitívnej a obohacujúcej črty spoločnosti
- pracovať s predsudkami a stereotypmi
- hľadať efektívne nástroje zapojenia ohrozených skupín
- budovanie sebaúcty, životných zručností a prosociálneho správania
- dostatok možností pre pozitívnu seberealizáciu sa
- rozvíjať poznanie a vnímanie historické súvislosti
- naučiť brániť sa proti manipulácii, kriticky myslieť
- vzory v dospelých
- medzinárodné projekty a aktivity

JAV: ZVYŠUJÚCE SA SOCIÁLNE ROZDIELY MEDZI DEŤMI

Na jednej strane máme deti, ktoré majú dostatok všetkého a na druhej strane deti zo sociálne slabších rodín. Stúpajú problémy v školách medzi oboma skupinami, evidujú sa prejavy šikanovania smerom k sociálne slabším deťom, u chudobných detí sa stráca motivácia k vzdelávaniu, stráca sa nádej na lepší život.

„...rodičia nám dajú väčšinou všetko, čo potrebujeme..., nevieme, čo je to za pocit byť v nedostatku.“

„...ako keby ešte sa nám nejaká skupina detí prepadla do ešte väčšej biedy.“

Potreby detí

- byť počutý – mať čas a priestor na vyjadrenie
- byť rovnocenný
- túžiť po niečom
- prispôbiť sa štýlu doby, byť „in“

Riešenia

- na školách citlivo pristupovať k deťom v krízových situáciách a k deťom zo sociálne slabších rodín (oceňovať a chváliť nielen za výsledky, ale aj za prístup)
- eliminovať rozdiely v škole
- učiteľ/viesť deti k tomu, že hodnota človeka sa neurčuje jeho majetko
- učiteľ deti vyjadriť svoje potreby

JAV: ŠTRUKTÚROVANOSŤ DETSTVA

Súčasnú detstvo je charakteristické tým, že mnohé deti vyrastajú pod neustálym dohľadom a odborným vedením. V konečnom dôsledku, keď dieťaťu niekto vlastnú situáciu riadi, koordinuje a neustále hovorí, čo má robiť, tak nemá možnosť rozvíjať niektoré svoje schopnosti a spôsobilosti.

„Ale proste treba na to myslieť jednoducho, že to dieťa potrebuje ten svoj čas. Potrebuje vedieť byť aj chvíľu samé, a môže pri tom robiť aj na prvý pohľad akoby z nášho pohľadu nezmyselné hlúposti, ale je to presne o tom.“

„Proste keď sme my boli malí, tak sme behali spolu a riešili sme si svoje veci a všetko sme si naplánovali.“

„Deti mnoho krát idú na doraz, že rodičia nemajú na ne čas, majú prekrúžkovaný deň a kalendár ako topmanažeri.“

Potreby detí

- rozhodovať o svojom čase
- samostatne si plánovať aktivity
- hrať sa pre radosť - nesúťažné aktivity
- priestor na hru a sebarealizáciu
- vytvárať svoje možnosti

Riešenia

- prezentácia prínosov neštruktúrovaného trávenia voľného času
- nechať deti samé rozhodnúť ako tráviť voľný čas
- umožniť im rozhodovať o sebe
- aktivity pre deti nad 15 rokov
- centrá voľného času
- podpora komunitných centier
- znižovať tlak na výkon
- podporovať spolupracujúce nesúťažné aktivity
- zabezpečiť informovanosť detí a mladých ľudí ich jazykom
- prizývať mládež na akcie
- mládežnícke centrálna
- kultúrny dom/centrum
- ihriská
- školy otvorené miestnej komunite
- mapovať potreby detí

JAV: STRATA DUCHOVNÝCH HODNÔT

Súčasná konzumná kultúra pripravuje človeka o prirodzenú schopnosť tvorby hodnôt nielen čo sa týka medziľudských vzťahov. Zmyslom života sa stáva uspokojovanie materiálnych túžob, konzumná spoločnosť, chaos v hodnotách, vlastníctvo predmetov a nie formovanie osobnosti založenej na rozvíjaní citovej a hodnotovej stránky.

„...strata nejakých duchovných hodnôt a honba za materiálnymi vecami.“ „...deti skorej riešia či im otec kúpi na Vianoce nový telefón, ako to či na Vianoce pôjdu spolu niekde lyžovať alebo sa niekde prejsť spolu na nejakú turistiku.“

„Deti majú obrovský chaos v hodnotách, má to za následok možno aj tá demokracia a liberalizmus a taká postmoderna v zmysle, že veci nie sú čierno-biele, môžu byť aj sivé, šedé a oni v ich veku nie sú schopné rozlíšiť na základe akých kritérií selektujeme to čo je dobro, čo je zlo.“

Potreby detí

- potreba ukotvenia
- potreba podpory
- vlastniť niečo hodnotné
- potreba zažívania hodnoty rodiny
- prežívať pozitívne emócie
- potreba bezpodmienného prijatia - lásky
- potreba úcty
- potreba vzájomného rešpektu

Riešenia

- mentoring – identifikovať prirodzených lídrov a líderky
- modelovanie, postoj a príklad dospelých
- výchova k hodnotám zo strany školy
- výber učiteľov
- výchova k prosociálnosti

JAV: NESKORÉ OSAMOSTATŇOVANIE SA MLADÝCH ĽUDÍ

Súčasným trendom je aj neskoré osamostatňovanie sa mladých ľudí. Nie je zriedkavé, že sa osamostatňujú veľmi pomaly. Ďalším faktorom je i ochranárska výchova a akási prirodzená túžba rodičov chrániť svoje deti.

“Pri ochranárskej výchove sa u detí vyskytuje nemožnosť rozvoja exekutívnych funkcií.”

Potreby detí

- rozvíjať svoje schopnosti
- poznať svoje silné stránky
- potreba sociálnych kontaktov v komunite
- potreba robiť chyby
- mať delegované povinnosti primerané ich veku
- vlastný priestor bez kontroly a vedenia
- samostatnosť a nezávislosť

Riešenia

- pedagogizácia rodičov
- príprava mladých ľudí na osamostatňovanie sa v rámci vzdelávacieho systému na školách
- dostupnosť zamestnania, prístupného bývania

JAV: ZMENA VZŤAHOV MEDZI ĽUĎMI

Ľudské vzťahy sú pre nás dôležité. Vzťahy s ľuďmi začínajú vo vzťahoch v našej rodine – rodičia, súrodenci, starí rodičia. V živote nielen mladého človeka je ale potrebné rozvíjať vzťahy s inými ľuďmi. V súčasnosti sú vzťahy uvoľnenejšie, náročnejšie, komplikovanejšie, odcudzenejšie, neistejšie, nestále. Otázkou je aj fakt, ako dnešná spoločnosť vníma supľovanie medziľudských vzťahov materiálnymi vecami – peniazmi, televíziou, internetom, technikou.

„Veľmi sa zmenili vzťahy medzi ľuďmi alebo menia sa, mám pocit, že naozaj, že každou chvíľou.“

„Vzťahy sú iné aj medzi rodičmi a deťmi, myslím si, že nie sme vždy tým správnym vzorom pre tie deti, tak tie deti sa veľakrát cítia také stratenejšie ako my.“

„Teraz sú si ľudia veľmi neistí“.

„Deti a mládež sú vystavené tomu, že sa ako keby rýchlejšie zvažuje ukončenie tých vzťahov, rýchlejšie sa zatvára to spoločné spolužitie.“

„Aby to dieťa nemalo pocit, že má hodnotu len vtedy, keď podá výkon, ale aby vedelo, že ho má rád stále, aj keď urobí blbosť“

„Mať jasno, čo to je, kde som, čo som, či tu budem navždy, či tu budem na rok, koľko tu budem, čiže mať nejaký prehľad, odpovede na to, neviem ...“

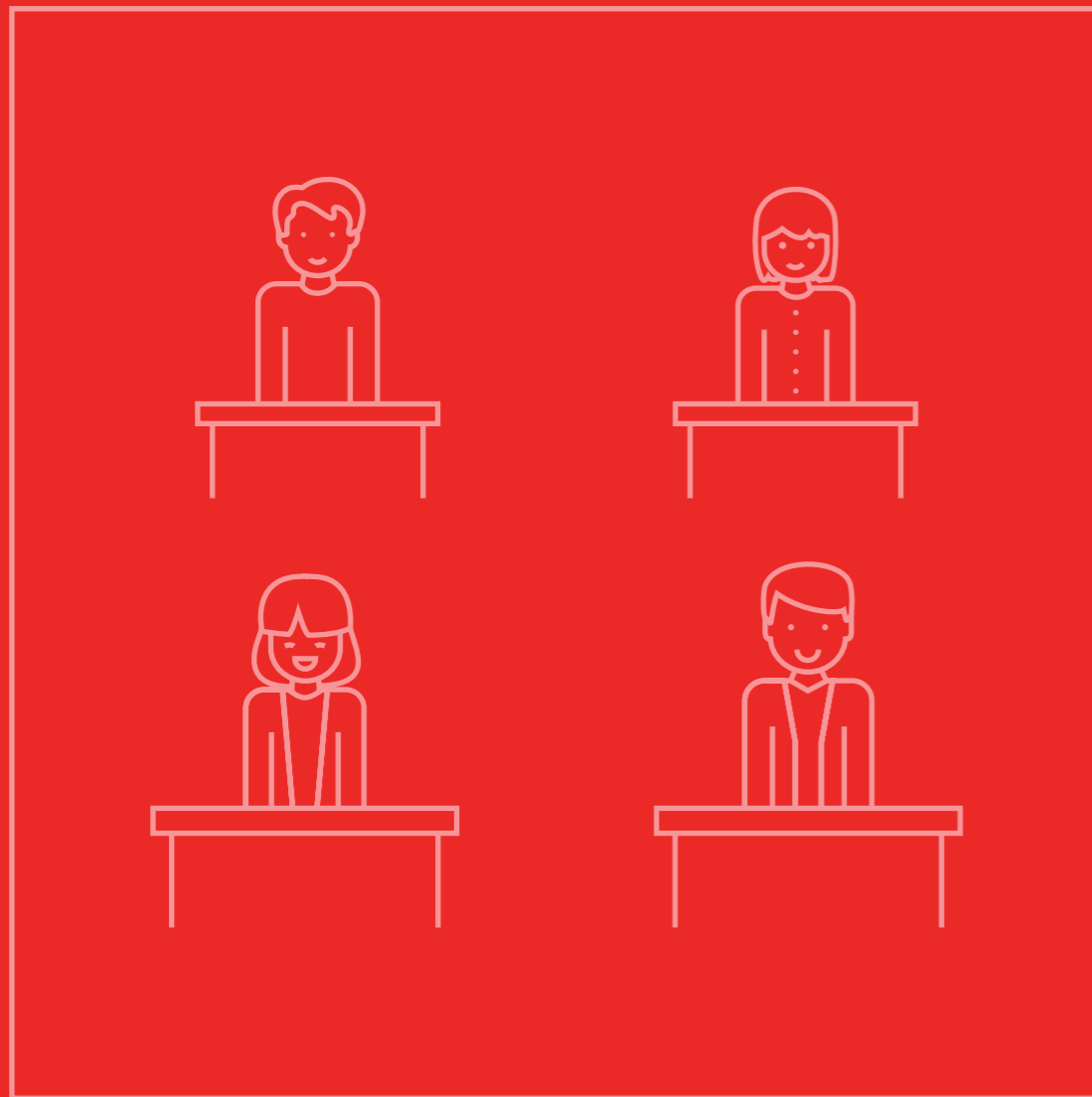
Pre mňa to je potreba takej istoty, bezpečia...rodičia majú málo času na svoje deti...” „Deti sú hladné po zážitkoch a myslím si, že proste možno jediný zážitok v živote, ale ich ovplyvní na zvyšok života... mnohé deti zlomí a začnú vidieť seba v tej spoločnosti.“

Potreby detí

- istota, bezpečie
- pozitívne vzory v rodine
- láska
- samostatnosť
- dôvera
- sebadôvera
- rodičovská starostlivosť
- milujúca rodina
- podpora
- spoločné zážitky
- pevné medziľudské vzťahy
- cítiť jednotu
- potreba otvorenej budúcnosti

Riešenia

- učiť sa praktickým zručnostiam v rodine aj škole
- partnerská a rešpektujúca výchova
- umožniť zažiť – dobrovoľníctvo, pobyt v zahraničí
- partnerský vzťah učiteľ, učiteľka – žiak, žiačka
- komunitné aktivity
- odborná pomoc pri zlyhaniach

5
VZDELÁVANIE
A VOĽNÝ ČAS

Formálne a neformálne vzdelávanie mládeže a jej voľnočasové aktivity predstavujú významné východiská mládežníckej politiky i samotnej práce s mládežou. Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa prijaté Európskou komisiou definuje formálne vzdelávanie ako také, ktoré sa vzťahuje k inštitúciám určeným na vzdelávanie a odbornú prípravu. Vedie k udeleniu oficiálne uznávaných dokladov a nadobudnutiu kvalifikácie. Neformálne vzdelávanie je možné vymedziť ako organizované, systematické vzdelávanie, realizované mimo formálneho vzdelávacieho systému. Poskytuje vzdelanie pre určité skupiny populácie (v našom prípade mládež) vo vybraných typoch, formách a obsahových oblastiach. Za voľný čas považujeme čas, ktorý môže jedinec tráviť slobodne podľa svojich záujmov, je to čas mimo pracovných, školských i mimoškolských povinností. Pod pojmom práca s mládežou rozumieme najmä výchovno-vzdelávaciu, spoločenskú, informačnú a poradenskú činnosť pre mládež, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou.

VZDELÁVANIE

V súlade s demografickým vývojom od roku 2012 stúpol počet detí a mladých ľudí v materských a základných školách, naopak poklesol na stredných a vysokých školách. (viď. tabuľka)

Mesto Banská Bystrica je zriaďovateľom 27 materských škôl so 105 triedami. Na území mesta je zriadených 8 súkromných materských škôl a 1 špeciálna materská škola, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu Banská Bystrica.

V zriaďovateľskej pôsobnosti mesta je 11 základných škôl a 1 základná umelecká škola, okrem toho v meste pôsobia aj 3 súkromné základné školy, 2 súkromné základné umelecké školy, 2 špeciálne základné školy a 2 cirkevné základné školy.

Na území mesta sú zriadené 4 gymnáziá, ďalej tu pôsobí 8 stredných odborných škôl, 1 odborné internátne učilište, 2 cirkevné gymnáziá, 1 súkromné gymnázium a súkromná obchodná akadémia (www.banskabystrica.sk).

13,6% mladých ľudí v meste Banská Bystrica si podľa výsledkov výskumu (2016) myslí, že miestne školy sú výborné, 32,2 percent ich hodnotí ako veľmi dobré a 44,2 percent ako dobré.

Formálneho vzdelávania sa úzko týka jav zistený prostredníctvom fokusových skupín a rozhovorov, ktorým je zmena roly školy v živote detí.

typ školy	2012/2013*		2015/2016	
	počet	počet žiakov/ študentov	počet	počet žiakov/ študentov
Materské školy	33	2 385	35	2 498
Špeciálne materské školy			3	100
Základné školy	17	5 774	17	5858
Špeciálne základné školy	3	134	3	135
Gymnáziá	6	2 628	6	2503
Stredné odborné školy	9	4 220	9	3921
Konzervatóriá	1	219	1	220
Špeciálne stredné školy	2	152	2	133
Vysoké školy	4	-	3	7391
Univerzita Mateja Bela	1	11 222	1	6633
Fakulta zdravotníctva Slovenskej zdravotníckej univerzity	1	544	1	267
Akadémie umení	1	556	1	491
Bankovní institut vysoká škola, a.s.	1	počet nezistený		už nefiguruje na uips.sk

Zdroj: Ústav informácií a prognóz školstva

*údaje k 15.09., vysoké školy k 31.10.

JAV: ZMENA ROLY ŠKOLY V ŽIVOTE DETÍ

Rola školy a rola učiteľa sa v súčasnosti mení. Učiteľ by mal prestávať byť sprostredkovateľom vedomostí a zručností, mal by sa stávať podnecovateľom vnútorných pozitívnych motivačných zdrojov rozvoja osobnosti žiaka. V prostredí školy sa však stretávame aj so zmenou autority a rešpektu k učiteľom.

„Vzťahy v škole sú úplne inak nastavené čo sa týka rešpektu a autority k učiteľom.“

„Vplyv učiteľov nie je taký, aký býval.“

„Teraz príde na telesnú, má tenisky alebo nemá tenisky, odpapuluje učiteľovi. Pred desiatimi rokmi by dostal facku od učiteľa a cvičil by aj bez tenisiek.“ „Viete čo je škola: To je keď ty sedíš, ste 30 v triede a počúvate jedného učiteľa, píšete poznámky a nemáte s tým učiteľom žiadny osobný kontakt“

Potreby detí

- podpora
- rozvoj praktických zručností
- rozvoj sociálnych a personálnych kompetencií
- primeraná náročnosť
- rozvíjať talent, silné stránky
- zameranie sa na pozitíva
- ocenenie
- zmysluplný obsah vzdelávania
- ľudský a priateľský prístup
- mať priestor a čas na vypočutie

Riešenia

- učiteľ, učiteľka ako sprievodca a koordinátorka
- škola ako miesto stretnutia
- používanie moderných a zmysluplných pomôcok na vzdelávanie
- rovesnícke vzdelávanie
- zmena obsahu vzdelávania
- zmena procesu vzdelávania
- ľudia z praxe
- zmena systému hodnotenia
- supervízia učiteľov
- tlak na miestnych verejných činiteľov
- service learning
- viac doceniť učiteľov a učiteľky
- oekonomizácia školstva
- zosúladenie školy a praxe

VOLNÝ ČAS

Počas roka 2015 pôsobili v Banskej Bystrici 4 divadlá, 8 múzeí a galérií, 2 verejné knižnice 1 kino, PKO Banská Bystrica a ďalšie kultúrne inštitúcie a organizácie.

Múzea, galérie, knižnice a možnosti kultúrneho vyžitia v meste boli vo výskume v roku 2016 hodnotené Banskobystričanmi ako veľmi dobré až dobré.

V meste Banská Bystrica existuje bohatá ponuka športových zariadení, klubov a ihrísk. Obyvateľom meste Banská Bystrica bola v roku 2015 k dispozícii krytá plaváreň Štiavničky, plážové kúpalisko na Štiavničkách, zimný štadión, telocvične a ihriská pod gesciou Správy športových a telovýchovných zariadení mesta Banská Bystrica. V roku 2015 v Banskej Bystrici pôsobilo viac ako 80 športových klubov, zväzov a hnutí.

V meste Banská Bystrica aktivity vo voľnom čase zabezpečujú tiež 3 základné umelecké školy, 4 jazykové školy a 12 centier voľného času.

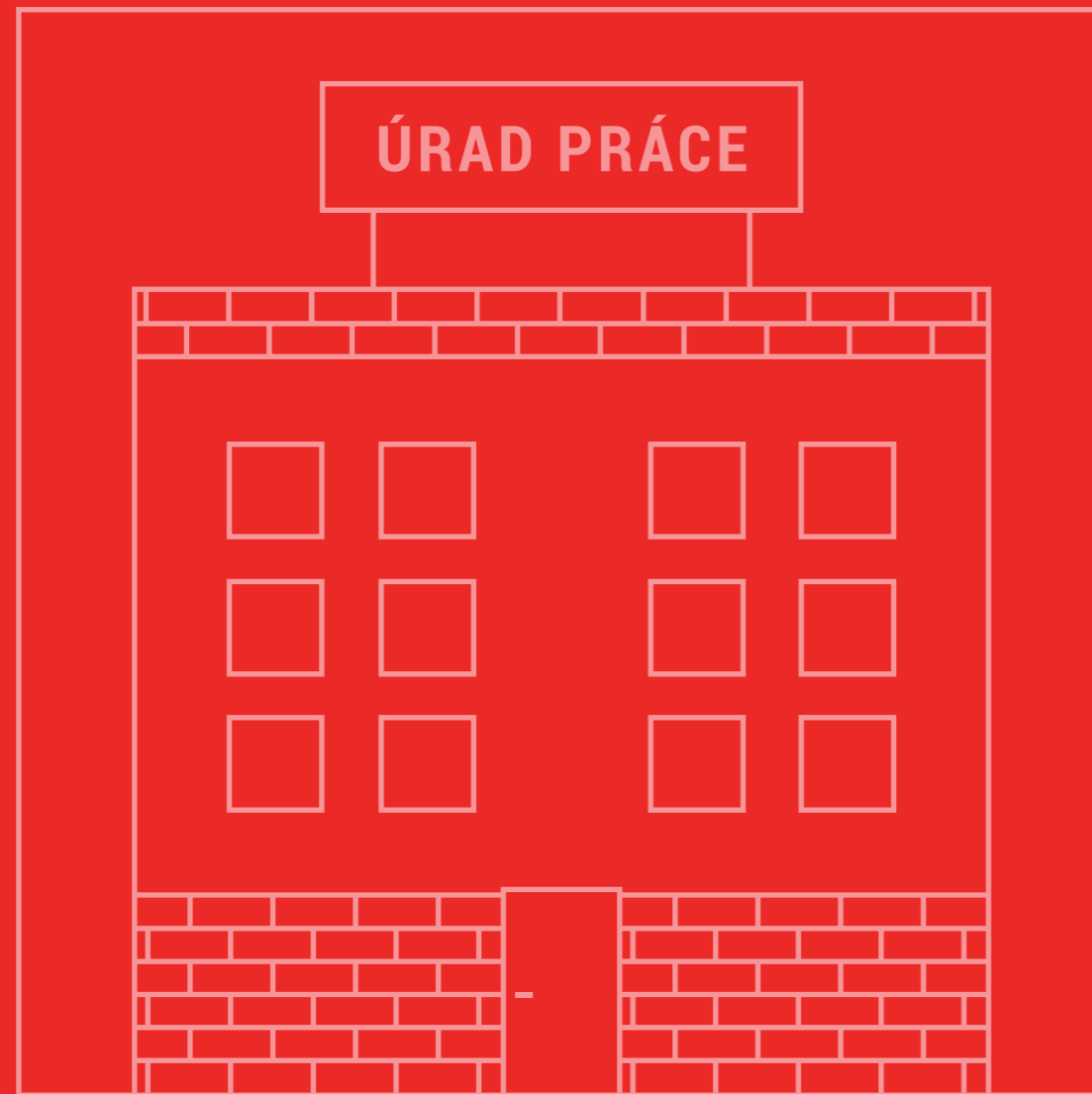
Najčastejšími voľnočasovými aktivitami mladých ľudí v meste Banská Bystrica sú podľa výsledkov výskumu v roku 2016 trávenie času s kamarátmi a kamarátkami, vyhľadávanie informácií na internete a komunikácia na sociálnych sieťach, počúvanie hudby, pozeranie televízie, čítanie tlače, kníh a časopisov, trávenie času s priateľmi a rodinou. Trávenie voľného času mladých ľudí sa odlišuje od trávenia voľného času celej populácie. Mladí ľudia sa viac vo voľnom čase stretávajú s priateľmi, ale aj komunikujú na sociálnych sieťach. Častejšie tiež chodia do reštaurácií, ale tiež viac aktívne športujú. Dominujú však pasívne formy trávenia voľného času nad aktívnymi a neorganizované nad organizovanými.

Aktivity vo voľnom čase	celá populácia*	mladí ľudia**
Stretávanie sa s kamarátmi/kamarátkami	61,6	74,4
Komunikácie a vyhľadávanie informácií na internete	54,5	62,8
Počúvanie rádia, hudby	62,6	62,4
Pozeranie televízie	68,9	57,5
Čítanie tlače, časopisov, kníh	63,6	57,1
Trávenie času s priateľom/priateľkou, manželom/manželkou, s deťmi	56,1	54,1
Chodenie do reštaurácie	37,9	47,0
Návšteva múzea, galérie, kina, divadla	38,2	42,9
Chodenie do pubov, klubov na diskotéky	28,7	42,5
Návšteva kultúrnych akcií a podujatí	42,4	45,1
Aktívne športovanie	30,9	39,1
Turistika, výlety do prírody	38,9	38,7
Návšteva športových podujatí	26,2	27,1

N* = 602; N** = 266

Zdroj: výsledky výskumu

Možnosti trávenia voľného času hodnotili mladí ľudia v meste Banská Bystrica vo výskume najčastejšie ako veľmi dobré (40,2%) a dobré (32,2%).

6
ZAMESTNANOST',
TVORIVOST'
A PODNIKAVOST'
MLÁDEŽE

Zamestnanie patrí ku kľúčovým sociálnym potrebám mládeže vstupujúcej na trh práce. Jej saturácia súvisí nielen s finančným a materiálnym zabezpečením mladých ľudí, ale aj s ich sebarealizáciou a spoločenským uplatnením. Odvrátenou stránkou nenaplnenia tejto potreby je nezamestnanosť ako vážny socioekonomický problém zasahujúci v súčasnosti viac ako 80 000 mladých ľudí v SR. Súčasťou rozvoja potenciálu mladých ľudí je aj podpora tvorivosti a podnikavosti nielen v zmysle rozvíjania vlastného podnikania, ale aj výraznejšieho využitia kreatívneho potenciálu mládeže pri riešení celospoločenských problémov. Rozvoj týchto oblastí súvisí s vytvorením koordinovanej odozvy jednotlivých rezortov zameranej na saturovanie potrieb mladých ľudí spojených s ich tvorivosťou a podnikavosťou.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov v roku 2015 v Banskobystrickom okrese stúpol oproti roku 2012 o 9 741 zamestnanca (v roku 2015 bol 55 462 osôb, v roku 2012 bol 45 721 osôb).

Priemerná mesačná mzda v okrese Banská Bystrica stúpla v roku 2015 oproti roku 2012 o 121 Eur (v roku 2015 bola 910 EUR a v roku 2012 bola 789 EUR).

V Banskobystrickom okrese k 31. 12. 2015 pôsobilo 6 605 právnických osôb (z toho 6 110 podnikov a 495 neziskových inštitúcií) a 7 809 fyzických osôb podnikateľov (z toho 7 133 živnostníkov, 616 slobodných povolání a 130 samostatne hospodáriacich roľníkov). Viac ako polovica podnikov v Banskobystrickom okrese zamestnáva menej ako 49 zamestnancov. Najväčší počet podnikov a živnostníkov v Banskobystrickom okrese pracuje v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu, v oblasti odborných, vedeckých a technických činností a v oblasti stavebníctva.

V decembri 2015 bolo v okrese Banská Bystrica podľa zdrojov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR evidovaných 5 258 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje 8,00 percentnú mieru evidovanej nezamestnanosti. V miere evidovanej nezamestnanosti stúpol okres Banská Bystrica v porovnaní s rokom 2012 z 59. miesta na 55. miesto v rámci všetkých okresov na Slovensku. Z tohto počtu bolo 748 ľudí do 25 rokov, z nich 130 bolo do 20 rokov a 618 od 20 do 25 rokov. Mladí ľudia do 25 rokov tvoria 14,2% z celkového počtu evidovaných uvádzačov o zamestnanie v meste Banská Bystrica.

Možnosti práce a zamestnania hodnotili mladí ľudia v meste Banská Bystrica ako menej uspokojivé. Len 3,6% mladých ľudí ich považuje za výborné a 13,2% za veľmi dobré. Ako dobré ich hodnotí 28,8%, uspokojivé 32,4% a nedostatočné 22,0%.

Počas realizácie fokusových skupín a individuálnych rozhovorov sme identifikovali ako jav súvisiaci s oblasťou práce zmeny v zamestnanosti mladých ľudí.

JAV: ZMENY V ZAMESTNANOSTI

So zmenami v zamestnanosti mladých ľudí súvisia tieto javy: vysoká nezamestnanosť, nedostatok príležitostí na prácu, odchod mladých ľudí do zahraničia, neuplatniteľnosť niektorých študijných odborov v praxi.

Potreby detí

- mať právo na omyl
- robiť sám pre seba
- zarobiť bez ohľadu na prácu
- mať prácu
- mať zmysluplné vzdelávanie o živote, ktorý ich v realite čaká
- mať prehľad o nových možnostiach
- vedieť sa dohovoriť vo vybraných jazykoch
- potreba prepojenia školy s praxou

Riešenia

- väčšia flexibilita v odbornom štúdiu (mať možnosť zmeniť odbor)
- poskytovať kariérne poradenstvo na školách
- zabezpečiť výučbu praktickej finančnej gramotnosti na školách
- uznávať dobrovoľnícke aktivity
- vytvárať podmienky pre pracovné príležitosti v SR (zamerať sa na realizáciu projektov...)
- využívať nové dostupné možnosti
- aktívne pristupovať k svojej práci
- reformovať školstvo

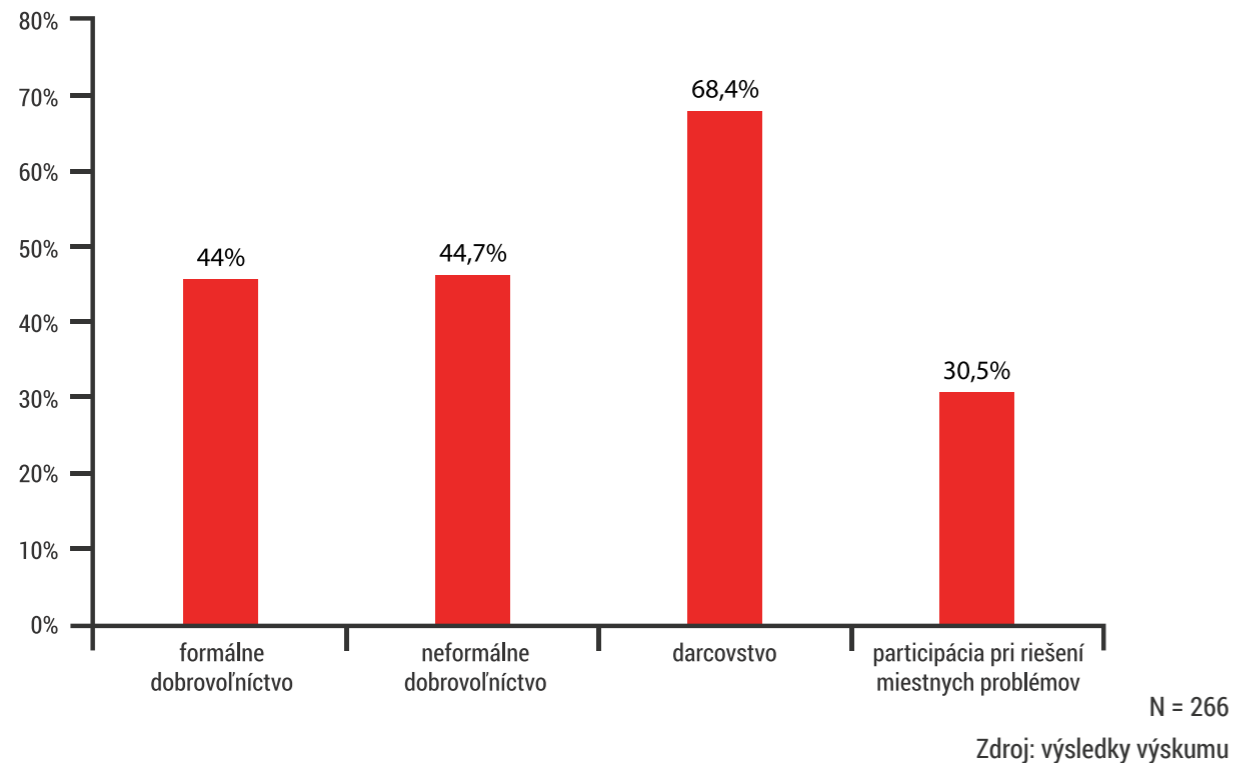
7

**PARTICIPÁCIA MLÁDEŽE
A DOBROVOĽNÍCTVO**

Participácia mládeže predstavuje široký okruh aktivít týkajúcich sa nielen jej politickej a občianskej participácie, ale aj širšie chápanej účasti na verejnom živote zahŕňajúcej aktivity v oblasti kultúry, životného prostredia, sociálneho začleňovania, komunitných aktivít, či voľného času. Podstatou podpory participácie mladých ľudí na veciach verejných je funkčné zabezpečenie ich práva spolurozhodovať o veciach, ktoré sa bezprostredne dotýkajú ich záujmov a potrieb. Zapojenie mladých ľudí do dvoch kľúčových oblastí ich participácie – politiky a občianstva súvisí jednak so záujmom mladých ľudí o politické dianie, ako aj s občianskou participáciou na lokálnej a miestnej úrovni. Súčasťou participácie mládeže na rozvoji spoločnosti sú aj dobrovoľnícke aktivity. Dobrovoľníctvo zvyšuje potenciál mladých ľudí, je prejavom ich spoločenskej angažovanosti a solidarity, prispieva k rozvoju ich vedomostí a zručností a tým aj k ich uplatniteľnosti na trhu práce.

V niektorej z foriem participácie sa angažuje viac ako takmer polovica mladých ľudí v meste Banská Bystrica. Najčastejším spôsobom participácie je podľa výsledkov výskumu darcovstvo.

Spôsoby participácie mladých ľudí v meste Banská Bystrica

68,4% mladých ľudí v Banskej Bystrici venovalo za posledných 12 mesiacov financie na nejaký dobročinný alebo verejnoprospešný účel jednotlivcovi alebo organizácii (okrem darov pre príbuzných, na cirkevné zbierky a mimo poukázania 2%). Najčastejšie mladí ľudia darovali menej ako 10 Euro (41,4%) a 11 až 50 Euro (17,7%).

44% mladých ľudí sa zapojilo v posledných 12 mesiacoch do vykonávania neplatených aktivít v prospech iných ľudí v kontexte organizácií (formálne dobrovoľníctvo) a 45,9% pomáhalo neformálne. Participácia v formálnom dobrovoľníctve má nižšiu frekvenciu ako v neformálnom dobrovoľníctve. Do formálneho dobrovoľníctva sa 44,7% mladých ľudí zapojilo raz alebo dvakrát za rok, ostatní participovali častejšie. V prípade neformálneho dobrovoľníctva sa raz alebo dvakrát zapojilo 25,5%.

30,5% mladých ľudí sa angažovalo sa pre riešenie miestnych problémov, čo je o 5% menej ako celá populácia.

Najčastejšou formou angažovania sa pre riešenie miestnych problémov je pomoc pri organizovaní petície, účasť na protestnom zhromaždení a účasť v miestnej skupine pre riešenie problému.

Spôsoby angažovania sa mladých ľudí pre riešenie miestnych záležitostí

Spôsoby	%
Pomoc pri organizovaní petície	14,3
Účasť na protestnom zhromaždení	9,0
Účasť v miestnej skupine pre riešenie problému	8,3
Kontaktovanie mestského úradu	6,4
Účasť na verejnej diskusii k riešeniu problému	6,0
Napísanie článku do miestnych novín	1,5
Kontaktovanie miestnej organizácie	4,9
Kontaktovanie poslanca mestského zastupiteľstva alebo primátora	3,4
Iná aktivita pre riešenie miestnych problémov, uveďte.....	1,5

N = 266

Zdroj: výsledky výskumu

Vnímanie mladých Banskobystričanov na rozhodovanie a rozhodovacie procesy v meste je v porovnaní s celou populáciou je mierne pozitívnejšie. Kým v celej populácii súhlasilo s názorom, že môže osobne ovplyvniť rozhodovanie a rozhodovacie procesy v ich okolí 39,3% respondentov a respondentiek, v skupine mládež to bolo 43,6%. Rozdiely však nie sú významné.

Do akej miery súhlasíte s názorom, že Vy osobne môžete ovplyvniť rozhodovanie vo Vašom okolí, v meste, kde žijete?	celá populácia*	mládež**
rozhodne súhlasím	8,1	9,4
skôr súhlasím	31,2	34,2
ani súhlasím ani nesúhlasím	21,4	20,7
skôr nesúhlasím	21,8	19,9
absolútne nesúhlasím	4,8	6,0
neviem sa vyjadriť	12,6	9,8

N* = 602; N** = 266
Zdroj: výsledky výskumu

8

ZDRAVIE

Starostlivosť o zdravotný stav detí a mládeže zahŕňa sledovanie a vyhodnocovanie zdravia detí a mládeže vo vzťahu k životným a pracovným podmienkam a k spôsobu života. Vychádza z vedeckých poznatkov o zdravotnom stave a o špecifikách jednotlivých etáp vývinu mladého človeka. Súčasťou starostlivosti o zdravie sú preventívne opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku a šírenia ochorení a iných porúch zdravia detí a mládeže, ako aj opatrenia zamerané na ovplyvnenie zdravia mladej generácie. Na plnenie týchto úloh je potrebné kontinuálne monitorovať a vyhodnocovať zdravotný stav detí a mládeže, identifikovať pozitívne a negatívne vplyvy na zdravotný stav mladých ľudí, poukazovať na rizikové faktory v ich živote a vzájomné súvislosti medzi nimi a vykonávať preventívne a edukačne aktivity zamerané na ochranu zdravia a podporu zdravého životného štýlu mládeže.

V súvislosti s oblasťou zdravia sme vo výstupoch z fokusových skupín a rozhovorov identifikovali tri javy, ktorým je potrebné venovať pozornosť: zvyšovanie drogovej závislosti, boom „zdravého životného štýlu“ a nezdravý životný štýl.

JAV: ZVYŠOVANIE DROGOVEJ ZÁVISLOSTI

S javom zvyšujúceho sa počtu drogovo závislých mladých ľudí súvisia tieto javy: málo podnetné prostredie na trávenie voľného času, vyhľadávanie alternatívnych zážitkov, nároky na výkon, rodinné problémy, dostupnosť a ľahší prístup k drogám, absencia pozitívnych vzorov, ocitnutie sa v krízových situáciách (odchod z inštitucionálnej starostlivosti..).

„Sú určite skôr dostupnejšie aj nejaké drogy, mladí sú častejšie závislí na tých drogách.“

Potreby detí

- naučiť sa povedať NIE
- mať pevné vzťahy v rodine
- prežívať silné zážitky
- zažívať ocenenie v škole, rodine, komunite

Riešenia

- vytvárať mentoringové programy pre deti (deti so špecifickými potrebami, deti v krízových situáciách...)
- podporovať vzdelávacie programy pre rodičov a školy v podpore zdravého sebavedomia detí
- budovať resilienciu, poznať spôsoby zvládania záťažových situácií, mať niekoho, na koho sa môžeme obrátiť (opora), kto mi môže poradiť a pomôcť (odborná pomoc), podporovať pozitívnu životnú perspektívu
- možnosti a ponuka pozitívnych aktivít

JAV: BOOM „ZDRAVÉHO ŽIVOTNÉHO ŠTÝLU“

U skupiny mladých ľudí je možné identifikovať boom zdravého životného štýlu. Majú záujem o zdravé stravovanie, športujú, chodia aktívne do fitnesscentier.

„Zdravý životný štýl je boom, zdravé stravovanie...“

Potreby detí

- byť dokonalý/ oceňovaný komunitou
- robiť jednoduché veci
- vážiť si svoje telo/ osobnosť
- radosť z pohybu
- priblížiť sa prezentovanému ideálu krásy

Riešenia

- umožniť prístup k športoviskám pre všetkých
- zabezpečiť lepšiu informovanosť o športových podujatiach v komunite
- informovanosť o primeranom cvičení a výžive

JAV: NEZDRAVÝ ŽIVOTNÝ ŠTÝL

Paradoxne oproti predchádzajúcemu javu je možné identifikovať nezdravý životný štýl mladej generácie. Ten súvisí s nárastom obezity, zdravotných problémov, nezdravým životným prostredím, trávením voľného času pri PC, nedostatkom fyzických aktivít na čerstvom vzduchu.

„Je výrazný rozdiel medzi tým v neprospech pohybovej aktivity, je menej tých mladých ľudí aktívnych a to sa potom prejavuje na vyššej chorobnosti...“

Potreby detí

- mať príjemné zážitky s rovesníkmi a dospelými
- byť akceptovaný svojou jedinečnosťou
- zažiť uznanie a ocenenie
- mať možnosť výberu pri výbere zdravých jedál

Riešenia

- hľadať možnosti a vytvárať podmienky pre realizáciu populárnych športov (cyklistické trasy v meste)
- oceňovať jedinečnosť detí a mladých ľudí
- podporovať spoluprácu namiesto súťaživosti
- podporovať školské jedálne, ktoré poskytujú možnosť jedla zo zdravého výberu

9

RODINA

Rodina tvorí základnú súčasť života mladých ľudí. V prostredí rodiny sa mladý človek učí prekonávať životné prekážky, vytvára si predstavy o živote a formuje sa jeho základný hodnotový rebríček. Rodina predstavuje aj formu stáleho spoluzitia osôb, ktoré sú spojené manželskými, pokrvnými alebo adoptívnymi zväzkami. Súčasťou týchto zväzkov sú aj silné citové väzby. Rodina ako primárna sociálna skupina sa vyznačuje intimitou, vysokou súdržnosťou, emocionalitou a autentičnosťou.

K podpore významu rodiny v živote mladého človeka sme identifikovali v rámci fokusových skupín a individuálnych rozhovorov niekoľko javov.

JAV: ZMENA VZŤAHOV V RODINE

Popis a súvisiace javy: Rodina ako primárna sociálna skupina sa vyznačuje intimitou, vysokou súdržnosťou, emocionalitou a autentičnosťou. Súčasná rodina sa však musí konfrontovať so zmenou rodových rolí, fungovaním v neúplných a rozvedených rodinách, zmenou tradičnej rodiny, vyrastaním v jednogenečných rodinách, starším vekom prvorodičiek, zmenou charakteru správania starých rodičov k vnúčatám.

„Ženy aj mamy chodia do zahraničia, to znamená, že chodia na týždňovky alebo dokonca raz za mesiac chodia domov.“

„Bez ohľadu na právny vzťah, veľmi to pôsobí na dieťa, keď sa tá rodina rozpadne. Dieťa stráca istotu, nevie, či rodič, ktorý rodinu opúšťa má záujem o to dieťa. Deti a mládež, ktoré vyrastajú v takýchto rodinách, preberajú vzorce správania svojich rodičov a je možné, že budú konať úplne rovnako...“

Potreby detí

- ukotviť
- istota, bezpečie
- pozitívne vzory v rodine
- láska
- samostatnosť
- dôvera
- budovať sebadôveru
- pomoc
- bezpečná komunikácia
- otvorená budúcnosť
- rodičovská starostlivosť
- prijatie
- priestor pre vyjadrenie emócií
- priestor pre dieťa
- potreba povinnosti
- potreba väčšej angažovanosti otca/ mužov v rodine
- finančný dostatok

Riešenia

- viac času venovať svojim deťom
- celorodinné aktivity
- podpora komunitných centier
- denná komunikácia rodičov s deťmi
- komunikácia medzi rodičmi a školou
- delegovať povinnosti a umožniť im byť zodpovednými - nepreťažovať deti
- podpora silných stránok detí
- pomocný personál v štátnych organizáciách
- mať vlastný priestor bez kontroly a vedenia
- potreba mužských vzorov
- najlepší záujem dieťaťa v prípade rozvedených rodičov

IAV: PREDČASNÉ PARTNERSKÉ VZŤAHY A SEXUÁLNE SKÚSENOSTI

Neoddeliteľnou a zásadnou súčasťou identity človeka je jeho pohlavná identita. Dostupnosť informácií, obrázkov o sexe, nevhodný obsah vo vysielacom programe pre detského diváka i mládež, malá otvorenosť hovoriť o sexe s deťmi a mladými ľuďmi v rodinách vedie k predčasným sexuálnym skúsenostiam a skorým partnerským vzťahom. V tejto oblasti zohráva dôležitú úlohu najmä rodina, na ktorú by mala nadväzovať sexuálna výchova v školách.

**„Mám pocit, že mladí ľudia, v porovnaní s tou minulosťou, oveľa viac riešia vzťahy, a oveľa skorej...“
„Veľa vecí teraz odkukávajú od tých starších aj cez sociálne siete, cez facebook, snažia sa napodobňovať ako keby tých ľudí, s ktorými sú v kontakte.“ Tak tí ľudia proste chcú mať po prvé obdiv od okolia alebo tú pozornosť.“**

“Podstatne skôr začínajú teenedžeri sexuálne žiť a podstatne skôr prichádzajú do kontaktu s akýmikoľvek vecami, ktoré sa týkajú sexuality.”

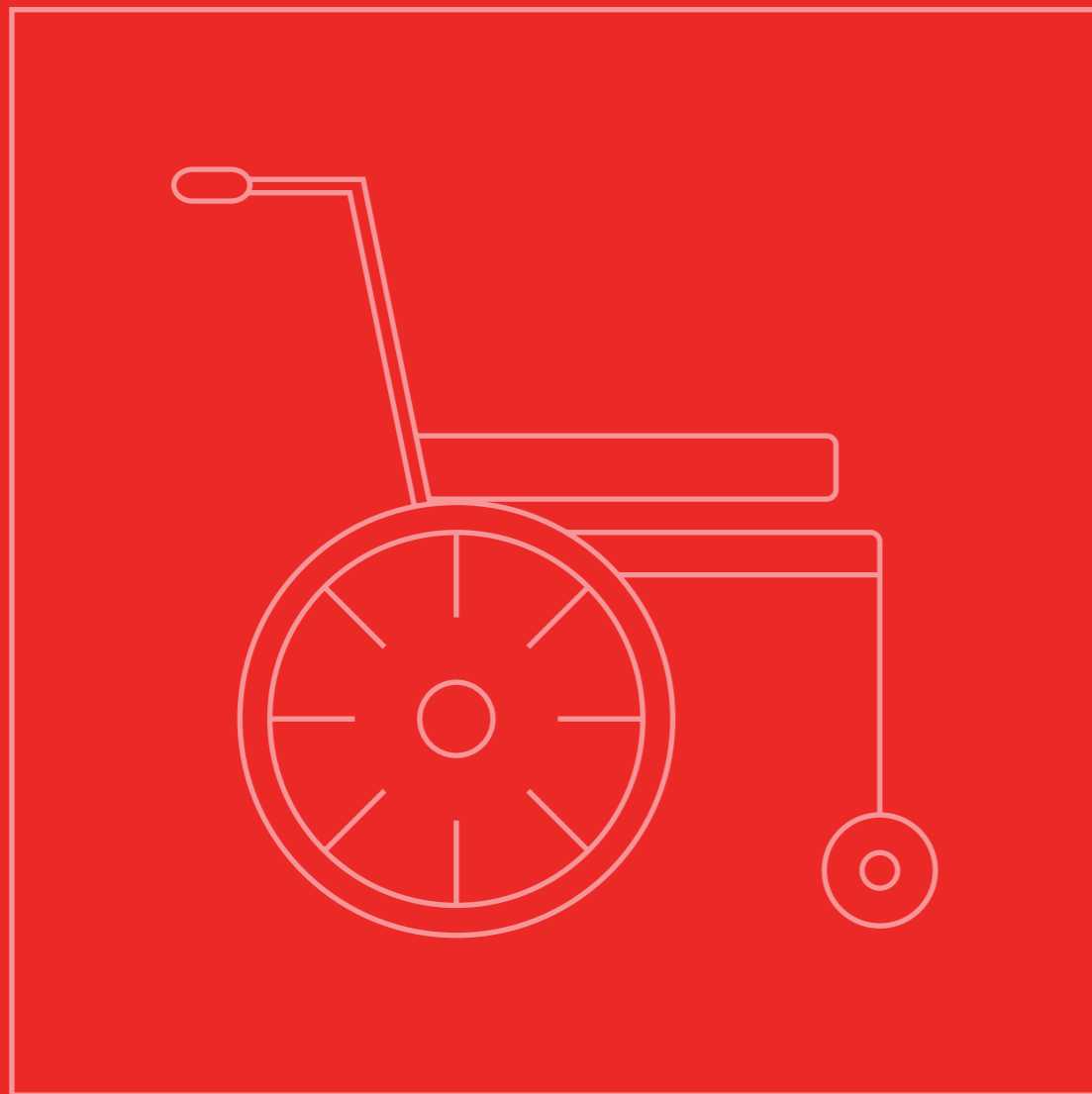
„Je rozpor medzi tými hodnotami, ako je intimita a láska, a podľa mňa aj zmätok v tom, že oveľa drsnejšie sa hovorí o tých témach a tie decká to aj drsnejšie vnímajú, už to nie je intimita už je to sex.“

Potreby detí

- patriť do skupiny
- mať obdiv
- mať pozornosť
- láska
- poznať svoju hodnotu
- byť „dospelým“

Riešenia

- priestor na otvorený rozhovor
- sexuálna výchova v rodine a škole
- mať informácie o sexualite
- verejná negatívna spätná väzba agresívneho správania v médiách
- vhodná ponuka pozitívnych aktivít a vzorov

10

SOCIÁLNE ZAČLENENIE

A MLADÍ ĽUDIA

SO ŠPECIÁLNYMI

POTREBAMI

Sociálna inklúzia by mladým ľuďom, ktorí sú ohrození sociálnou exklúziou mala pomôcť aby získali príležitosti a nevyhnutné zdroje na to, aby mohli plne participovať na ekonomickom, sociálnom, politickom a kultúrnom živote v spoločnosti. Koncept sociálnej inklúzie mladých ľudí a predovšetkým mládeže so špecifickými potrebami by mal byť súčasťou mládežníckej politiky aj na lokálnej úrovni. Sociálne vylúčenie mladí ľudia nemajú prístup k základným zdrojom spoločnosti (vzdelaniu, zamestnaniu, bývaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti), majú sťažený prístup k hlavným sociálnym inštitúciám zodpovedným za distribúciu životných šancí a sú segregovaní od dôležitých oblastí života, ktoré zabezpečujú ich integráciu v rámci danej komunity.

JAV: SEGREGÁCIA MLADÝCH ĽUDÍ SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM VO VZDELÁVANÍ, NA TRHU PRÁCE A VO VOĽNOM ČAS

Popis a súvisiace javy: sociálna izolácia, odkázanosť na rodičov, posudzovanie podľa vonkajších prejavov, nízka informovanosť rodičov zdravých detí a dospelých o špecifikách ľudí so zdravotným postihnutím a ich potrebách.

Potreby detí

- byť podporovaný okolím
- byť prijatý v kolektíve
- byť akceptovaný spoločnosťou (vedieť, že si ich ľudia vážia)
- byť empatický, zdravý, s vedomím, že som iný, ale nie horší
- byť samostatný
- mať asistenciu pri pracovných činnostiach
- ústretovosť zamestnávateľov k špecifickým potrebám (rešpektovať tempo práce a pod.)
- potreba sebauvedomenia
- cítiť dôveru
- trpezlivosť
- tráviť voľný čas so zdravými rovesníkmi
- potreba solidarity medzi deťmi a rodičmi

Riešenia

- rozvíjať vedomosti a zručnosti asistentov a pedagógov v práci s deťmi so špeciálnymi potrebami
- hľadať fungujúce spôsoby spolupráce a komunikácie rodiny a školy
- vytvárať adekvátne podmienky pre začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím už v predškolských zariadeniach
- zabezpečiť plynulé prechody z jednotlivých stupňov vzdelávania
- učiť deti aj pedagógov prijímať inakosť a neposudzovať druhých podľa vonkajších prejavov
- vytvárať inkluzívne prostredie v vo vzdelávaní, zamestnaní, spoločnosti
- pracovať s rodičmi zdravých detí v otázkach akceptácie a prijatia detí so špeciálnymi potrebami
- hľadať možnosti spolupráce a zapájania rodičov detí so špeciálnymi potrebami do procesu vzdelávania (komunikovať o týchto témach)
- umožniť deťom so špeciálnymi potrebami rozvíjať na školách praktické zručnosti
- prispôbiť tempo
- finančne motivovať zamestnávateľov zamestnávajúcich ľudí so zdravotným postihnutím
- vzdelávať zamestnávateľov o špecifických potrebách ľudí so zdravotným postihnutím
- pri nastavovaní rôznych opatrení myslieť na prítomnosť detí so zdravotným postihnutím
- stretávať sa a diskutovať o tejto téme na rôznych fórach, besedách, v organizáciách...

JAV: RÓMSKE DETI – NEPRIATEĽSKÝ POSTOJ S RASOVÝM PODTÓNOM VOČI MAJORITE

Popis a súvisiace javy: nonkonformné správanie, stupňujúca agresivita rómskych detí a mládeže voči majoritnej spoločnosti, neakceptovanie noriem, ľahostajnosť, pasívne trávenie voľného času, málo podnetné rodinné prostredie, nedostatok pozitívnych vzorov rodine, hľadanie príčin problémov v majorite.

„Rómske deti a mládež sú dosť rasisticky orientované a nastavené voči väčšinovej spoločnosti“.

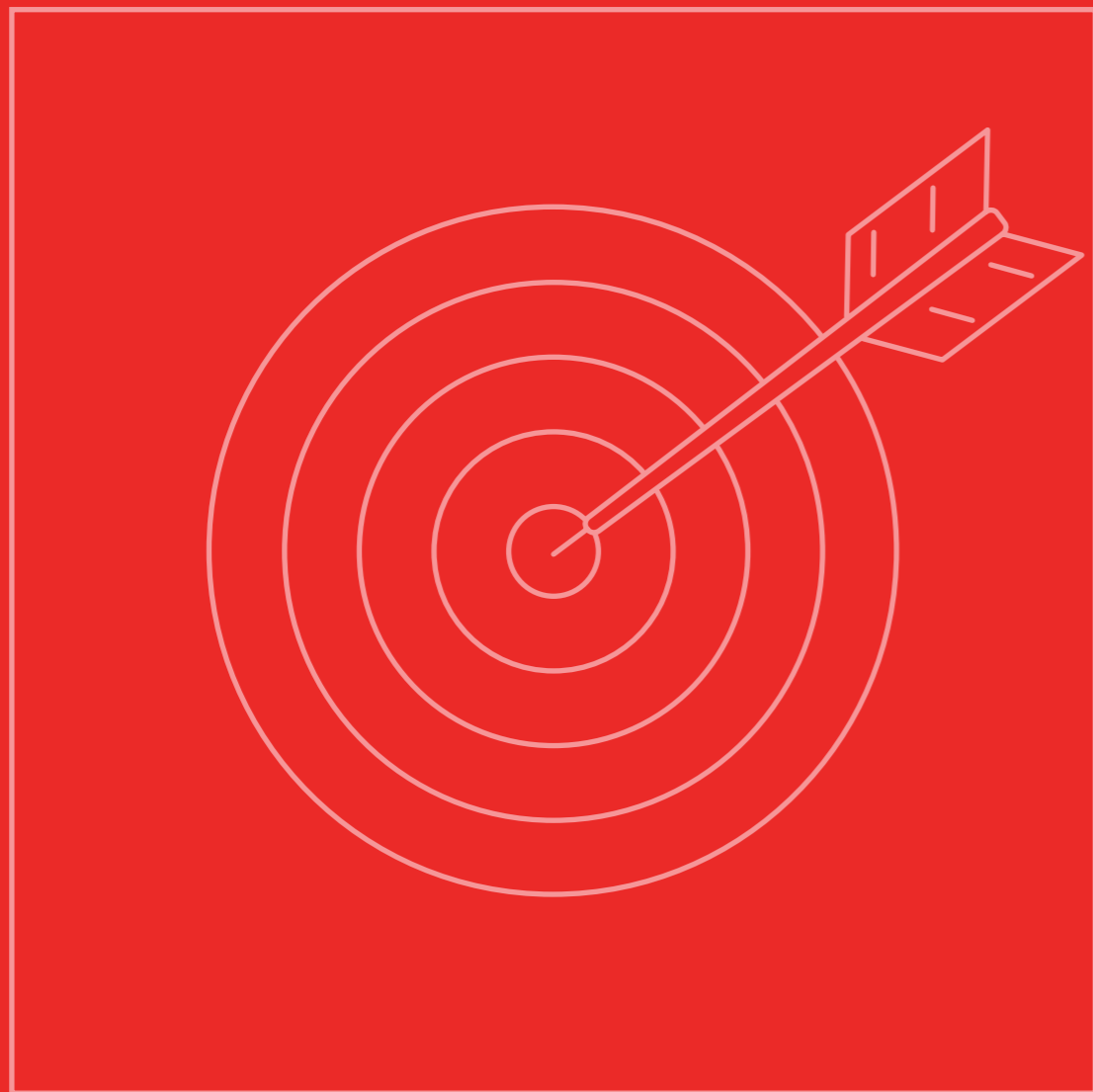
„...za všetko môžu gadžovia alebo bieli.“

Potreby detí

- identifikovať sa a stotožniť s prostredím, v ktorom žijú
- mať adekvátnu životnú úroveň
- aktívne tráviť voľný čas
- mať pozitívne vzory v rodine, komunite
- zažiť úspechy vo vzdelávacom systéme na základe dominantných inteligencií
- seberealizovať sa
- bezpečia, prijatia

Riešenia

- podporovať voľnočasové aktivity v zmiešanej komunite (návšteva plavárne, klziska, múzeí...)
- podporovať a rozvíjať talentované deti
- motivovať firmy, aby zamestnávali Rómov
- pracovať s mládežou prostredníctvom rómskych organizácií
- viesť mládežnícke orgnaizácie k tomu, aby reflektovali to, do akej miery skladba ich členov odzrkadľuje rôznorodosť komunity v ktorej pôsobia a čo môžu urobiť pre to, aby sa viac približovala realite

ZÁVERY

Mladí ľudia v meste Banská Bystrica a ich potreby predstavujú aktuálnu ale aj perspektívnu oblasť záujmu územnej samosprávy, ale aj ďalších aktérov realizujúcich a ovplyvňujúcich mládežnícku politiku na tejto úrovni jej implementácie. Správa o potrebách detí a mladých ľudí v meste Banská Bystrica ponúka faktografické, sociodemografické a výskumné údaje a zistenia, ktoré boli spracované na základe obsahovej a funkčnej analýzy príslušných dokumentov a výsledkov z realizácie pološtrukturovaných rozhovorov a fokusových skupín zameraných na identifikáciu potrieb, problémov, výziev a trendov v živote banskobystrickej mládeže, ktoré by sa mali stať relevantným východiskom tvorby mládežníckej politiky v meste Banská Bystrica.

Mládežnícka politika ako aj práca s mládežou v Banskej Bystrici musí východiskovo zohľadňovať determinujúci a konceptualizačný vplyv európskych, národných, regionálnych a miestnych dokumentov, ktoré túto relatívne autonómnou oblasť praxe územnej samosprávy vymedzujú a dodávajú jej potrebnú relevanciu. Analýzou týchto dokumentov a ich vyhodnotením vo vzťahu k napĺňaniu indikátorov dobrej mládežníckej politiky bolo zistené, že v meste Banská Bystrica absentuje strategický dokument pre oblasť mládežníckej politiky, ako aj pracovné miesto samostatného pracovníka zodpovedného za problematiku politiky mládeže na úrovni mesta.

Potreby detí a mládeže v Banskej Bystrici týkajúce sa ich životného štýlu a možnosti ich saturácie súvisia s ich životom vo virtuálnej realite, fenoménom rýchlej doby a presýtenia informáciami, vyššou toleranciou k negatívnym javom a extrémizmom, zvyšujúcimi sa sociálnymi rozdielmi, štruktúrovanosťou detstva a neskorším osamostatňovaním mladých ľudí, či so zmenami vzťahov medzi ľuďmi.

Potreby mladých Banskobystričanov v oblasti formálneho a neformálneho vzdelávania a voľnočasových aktivít sa týkajú predovšetkým kontinuálne prebiehajúcej zmeny role školy v živote detí a mládeže a existujúcich odlišností v trávení voľného času detí a mládeže v porovnaní s celou populáciou mesta Banská Bystrica.

Život mladých ľudí v Banskej Bystrici ovplyvňuje aj situácia na trhu práce a možnosti uplatnenia ich pracovného potenciálu, tvorivosti a podnikavosti. Tieto možnosti hodnotili mladí Banskobystričania ako menej uspokojivé, pričom poukazovali na nedostatok pracovných príležitostí, či odchod mladých ľudí za prácou do zahraničia.

Účasť mladých ľudí na verejnom živote Banskej Bystrice formou participácie a dobrovoľníctva zahŕňa pomerne široký rozsah aktivít. V oblasti formálneho dobrovoľníctva ide najmä o vykonávanie organizovaných neplatených aktivít v prospech iných ľudí, ale mladí ľudia sa v meste Banská Bystrica zapájali aj do neformálnych dobrovoľníckych aktivít a viacerými spôsobmi sa angažovali aj na riešení miestnych problémov.

Dôležitou súčasťou saturovania potrieb mladých ľudí je oblasť zdravia a zdravotného stavu detí a mládeže v Banskej Bystrici. Empirické dáta v tejto oblasti poukazujú na problematiku drogovej závislosti a zdravého,

ale i nezdravého životného štýlu detí a mládeže, čo predstavuje istú ambivalentnosť životných stratégií mladých ľudí v segmente zdravie.

Význam rodiny v živote adolescentov, ale aj mladých dospelých je témou, v oblasti ktorej by mala intervenovať aj miestna samospráva. Zistené javy, na ktoré by sa mala zamerať mládežnícka politika mesta Banská Bystrica, sú predovšetkým zmeny vzťahov v rodine a problematika predčasných partnerských vzťahov a sexuálnych skúseností.

Súčasťou obyvateľstva Banskej Bystrice sú aj mladí ľudia ohrození sociálnym vylúčením a mládež so špecifickými potrebami, na ktorých by tiež mala byť zameraná sociálne inkluzívna mládežnícka politika mesta. K empiricky potvrdeným problémom patrí predovšetkým segregácia mladých ľudí so zdravotným postihnutím a poukázanie na negatívne javy v živote rómskych detí a mládeže.

Prezentovaná analýza je prvým krokom ku koncipovaniu mládežníckej politiky v meste založenej na skutočnom poznaní potrieb detí a mládeže a zhodnotení východiskovej situácie v tejto oblasti.

POUŽITÉ ZDROJE

Biela kniha o mládeži. [online]. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/2002_biela%20kniha%20o%20mladezi%20sj.pdf

Európsky pakt mládeže. [online]. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/2005_eurosky_pakt_mladeze_sj.pdf

Európsky rámec mládežníckej politiky. [online]. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/eurosky_ramec_mladeznickej_politiky.pdf

Komunitný plán sociálnych služieb mesta Banská Bystrica na obdobie 2015 – 2020. [online]. Dostupné na: http://www.banskabystrica.sk/?id_menu=97093

Koncepcia rozvoja práce s mládežou na roky 2016 – 2020. [online]. Dostupné na: <https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/koncepcia%20rozvoja%20pr%C3%A1ce%20s.pdf>

Koncepcia rozvoja školstva, športu a mládeže v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2016 – 2020. [online]. Dostupné na: https://www.bbsk.sk/Portals/0/01%20Urad%20BBSK/Odd_skolstva%20a%20mladeze/koncepcia%20%C5%A1kolstva%202016%20-%202020.pdf

Koncepcie rozvoja školstva na roky 2010 – 2020. [online]. Dostupné na: <http://skoly.banskabystrica.sk/koncepcia-rozvoja-skolstva-dokument.phtml?id3=52554>

Koncepcii rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017. [online]. Dostupné na: <https://www.bbsk.sk/Portals/0/Files/doc/km/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-v-banskobystrickom-samospravnom-kraji-na-roky-2011-2017.pdf>

MIHÁLIKOVÁ, J., ŠKRABSKÝ, T. a kol. 2014. Správa o mládeži. Situačná analýza kvality života mladých ľudí v Slovenskej republike. Bratislava: Iuventa- Slovenský inštitút mládeže, 2014. Dostupné na: https://www.iuventa.sk/files/documents/publik%C3%A1cie/sprava_o_mladezi_2014/som_2014_pop_na_web.pdf

PEŠEK, T., MIHÁLIKOVÁ, J., HULÍN, M., MARTINKOVIČ M. 2016. Samospráva a mládež 2015, Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

PIOVARČIOVA, T., HALAŠOVA, D. a kol. 2010. Inovačný prístup k profesionalizácii práce s deťmi. Súbor nástrojov na identifikáciu a reagovanie na novo vynárajúce sa potreby detí. Bratislava: Nadácia pre deti Slovenska.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica na roky 2015 – 2023. [online]. Dostupné na: http://www.banskabystrica.sk/?id_kat_for_menu=24341

Stratégia EU pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže 2010 – 2018. [online]. Dostupné

na: https://www.iuventa.sk/files/documents/legislativa/2010_2018_strategia_eu_spoluprace_v_oblasti_mladeze.pdf

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020. [online]. Dostupné na: https://www.minedu.sk/data/files/3889_strategia_pre_mladez.pdf

www.banskabystrica.sk

www.iuventa.sk

www.statistics.sk

Zákon NR SR č. 208/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou. [online]. Dostupné na: <http://www.epi.sk/zz/rocnik/2008>

Názov: Správa o potrebách detí a mládeže v meste Banská Bystrica

Podnázov: Podklady pre tvorbu mládežníckej politiky v meste

Autorky a autori:

Alžbeta Brozmanová Gregorová

Anna Hudecová

Peter Jusko

Katarína Kurčíková

Andrea Maková

Lívia Nemcová

Peter Papšo

Marek Stachoň

Michaela Šavrnichová

Jana Šolcová

Rozsah počet strán 100, AH 2,3

Vydanie: prvé

Miesto vydania: Banská Bystrica

Rok vydania: 2017

Vydalo: Centrum dobrovoľníctva

ISBN 978-80-972659-6-0

Publikácia je výstupom projektu „Mladí ľudia v meste Banská Bystrica“, ktorý sa realizoval od októbra 2016 do marca 2017 a ktorý bol podporený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, odborom mládeže v rámci programu Komunita